

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

DUBBELT UPPDRAG - MELLAN TVÅNG OCH RELATION

- En kvalitativ studie om hur behandlingspedagoger
på SiS ungdomshem upplever sin yrkesroll

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Kandidatnivå

VT21

Författare: Frida Alm & Lina Barksten

Handledare: Andreas Liljegren

Antal ord: 15 167 st

Abstract

Titel: *Dubbelt uppdrag - mellan tvång och relation. - En kvalitativ studie om hur behandlingspedagoger på SiS ungdomshem upplever sin yrkesroll*

Författare: Frida Alm och Lina Barksten

Syftet med studien var att undersöka den dubbla roll som behandlingspedagoger som arbetar inom Statens institutionsstyrelse (SiS) har och vilka strategier de har för att hantera den. Med dubbel roll menar vi att samtidigt som behandlingspedagogerna skall arbeta behandlande och stödjande och ha goda relationer med ungdomarna, också har särskilda befogenheter de ibland behöver använda gentemot ungdomarna. Vi använde oss av kvalitativ metod och genomförde intervjuer med fem behandlingspedagoger som arbetar inom SiS. I analysen använde vi oss av makt som teoretisk ansats och kompletterade det med kommunikations-/relationsteori, för att analysera vår insamlade empiri. Vår studie visade att behandlingspedagogerna använder sig av olika strategier för att hantera sin roll. Att skapa allians med ungdomarna och vara tydlig med sina befogenheter beskrev behandlingspedagogerna som exempel på sådana strategier. De lyfte även olika former av samtal, handledning och utbildningar som de får tillgång till inom organisationen. I analysen kom vi fram till att de strategier behandlingspedagogerna har inte suddar ut det ojämlika maktförhållande som råder, men de kan underlätta arbetet och relationsskapandet med ungdomarna. Viktigt att tänka på för behandlingspedagogerna är att vara tydliga, självmedvetna och reflektera över sin egen roll i förhållande till ungdomarna.

Nyckelord: Behandlingspedagoger, relationer, befogenheter, makt, allians

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering.....	2
1.2 Syfte & frågeställning.....	2
1.3 Relevans för socialt arbete och samhällsrelevans.....	3
2. Bakgrund	4
2.1 Statens institutionsstyrelse - SiS	4
2.2 Grunder för LVU	5
3. Tidigare forskning	6
3.1 Relation mellan personal och ungdom	6
4. Teoretiska utgångspunkter	10
4.1 Makt.....	10
4.2 Kommunikations-/relationsteori	12
5. Metod	14
5.1 Metodval.....	14
5.2 Urval	14
5.3 Tillvägagångssätt	15
5.4 Bearbetning av intervjuer och analysmetod	16
5.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	17
5.6 Etiska överväganden.....	18
5.7 Arbetsfördelning	19
6. Resultat	20
6.1 Allians.....	20
6.1.1 Icke-dömande.....	20
6.1.2 Skapa förtroende	21
6.1.3 Vara mänsklig	23
6.1.4 Självmedvetenhet	24
6.2 Tydlighet.....	25
6.2.1 Ärlighet	25
6.2.2 Hålla sitt ord.....	27
6.2.3 Skapa förståelse	28
6.2.4 Skapa förutsägbarhet.....	30
6.3 Samtal	31
6.3.1 Reflektion genom samtal	31

6.3.2 Uppföljande samtal	33
6.3.3Handledning	34
6.3.4 Utbildning	36
7. Analys	37
8. Slutdiskussion	40
Referenser	43
Bilaga 1 - Informationsbrev	46
Bilaga 2 - Intervjuguide	47

1. Inledning

Ett särskilt svårt uppdrag har personal som i sin yrkesroll skall arbeta behandlande och stödjande, men som samtidigt har rättigheter och skyldigheter att använda olika befogenheter gentemot sina klienter. Ett exempel på en sådan verksamhet där detta förekommer är på Statens institutionsstyrelse (SiS) särskilda ungdomshem, i arbetet med tvångsplacerade ungdomar. Personalen som arbetar på SiS särskilda ungdomshem ställs dagligen inför en extraordinär uppgift genom dubbelheten i sin roll, då deras uppdrag innebär vård och kontroll på samma gång. De som arbetar närmast ungdomarna på SiS kallas för *behandlingspedagoger*. I behandlingspedagogernas yrkesroll ingår att arbeta med att bygga goda och trygga relationer, vara en viktig vuxen samt arbeta behandlande med ungdomarna. Utöver detta ingår även i behandlingspedagogernas uppdrag att vid behov använda så kallade *särskilda befogenheter*, vilka syftar till att upprätthålla en trygg och säker miljö för både ungdomarna och personalen. Dessa befogenheter innebär att behandlingspedagogerna i vissa situationer har rätt att använda olika tvångsåtgärder, som exempelvis begränsa den unges rörelsefrihet, vård i enskildhet, visitationer, urinprov, kontroll av brev och telefonsamtal etc. (SiS 2020). De särskilda befogenheterna rör alltså en mängd olika inskränkningar på ungdomarnas fria vilja och integritet. Samtliga av dessa befogenheter skall dock hanteras utifrån den så kallade *proportionalitetsprincipen*, vilken innebär att dessa bara får användas om de står i rimlig proportion till syftet med själva åtgärden (Mattsson 2018). Behandlingspedagogerna skall alltså anpassa brukandet av sina befogenheter utifrån vad som verkligen är nödvändigt, och finns det mindre ingripande åtgärder som kan anses tillräckliga skall dessa istället användas (Mattsson 2018).

I förarbetena till Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (prop.2004/05:123) betonas särskilt de höga kraven på rättssäkerhet när åtgärder vidtas mot en persons vilja. Detta gäller även om själva syftet med åtgärden är för personens bästa. För behandlingspedagogerna på de särskilda ungdomshemmen är det därför avgörande att de har fokus på dessa frågor och vara medveten om att man alltid skall välja den minst ingripande formen av åtgärd som ändå kan uppfylla syftet med själva tvångsåtgärden (Mattsson 2018). En väldigt viktig del i personalens uppdrag handlar om att skapa goda, utvecklande och ömsesidiga relationer med ungdomarna och genom det skapa förutsättningar för positiva förändringar (Degner 2018), vilket kan komma att försvåras av de särskilda befogenheterna

som beskrivits ovan. Detta dubbla uppdrag kräver att behandlingspedagogerna ständigt måste navigera och reflektera i sitt arbete och vara medvetna om att de utifrån ett maktperspektiv är överordnade ungdomarna. Tvångsomhändertaganden av barn och unga är en av de allra mest ingripande åtgärder sociala myndigheter kan vidta och därför behöver vi också ställa höga krav på den personal som nu skall finnas där i föräldrarnas ställe (Leviner & Lundström 2017). Enligt Skau (2018) finns det i alla hjälpsamt relationer en maktobalans, genom att den ena är behövande eller beroende och den andra skall stå för hjälpen. Detta blir väldigt tydligt inom en sådan verksamhet som de särskilda ungdomshemmen inom SiS, där maktobalansen mellan parterna blir svår att bortse ifrån.

1.1 Problemformulering

Den dubbelhet som beskrivs i inledningen är forskningsproblemet vi i denna uppsats kommer att studera närmare. Att arbeta för att skapa goda och trygga relationer med ungdomarna och samtidigt ha befogenheter att använda våld, visitera etc. innebär motsättningar som utgör svårigheter i det dagliga arbetet för behandlingspedagogerna. Den dubbla roll det innebär att arbeta som behandlingspedagog är därför intressant att studera närmare, och undersöka vilka strategier de använder sig av för att hantera de svårigheter yrkesrollen kan innebära.

1.2 Syfte & frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur personal som har en dubbel roll i att behandla och stödja, men samtidigt också rättigheter och skyldigheter att använda tvångsmedel, hanterar sin yrkesroll. Vi har avgränsat oss till att undersöka behandlingspedagoger som arbetar på SiS särskilda ungdomshem, då de i sin yrkesroll förväntas bygga goda relationer med ungdomarna, samtidigt som de innehar särskilda befogenheter som ger dem rätt att exempelvis använda våld mot ungdomarna i situationer som kräver det. Vi vill med vår studie öka kunskapen och förståelsen för vilka svårigheter man som socialarbetare kan möta i sin yrkesroll samt undersöka eventuella tillvägagångssätt för att hantera dessa. Därmed kommer vi, genom kvalitativa intervjuer, närmare undersöka vilka strategier behandlingspedagogerna använder sig av för att hantera de svårigheter som dubbelheten i yrkesrollen innebär. Vår studie kommer alltså att behandla balansgången mellan våldsbefogenheter och relationer på SiS särskilda ungdomshem.

Vi har under arbetet med studien haft följande frågeställning som utgångspunkt:

- Hur hanterar behandlingspedagogerna i studien sitt dubbla uppdrag, som innefattar både stöd och tvångsmedel, i relation till ungdomarna?

1.3 Relevans för socialt arbete och samhällsrelevans

Ungdomar är en väldigt viktig målgrupp att nå inom socialt arbete, både genom förebyggande och behandlande insatser. SiS är en myndighet som ansvarar för individuellt anpassad tvångsvård samt behandling av ungdomar med allvarliga psykosociala problem. Ungdomarna som placeras på SiS skall ges bättre förutsättningar till ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet än de hade innan de omhändertogs. Socialtjänsten utreder och placerar ungdomar på SiS efter beslut i förvaltningsrätten (SiS 2021).

Johansson, Dellgran och Höjer (2015) beskriver verksamheter som har till uppgift att skydda eller bevara människors förmågor och tillgångar är bland annat socialt behandlingsarbete. Verksamheterna har i uppgift att definiera, klassificera eller tilldela rättigheter samt skyldigheter till särskilda individer. Socialtjänsten har ansvar för barn och ungdomsvården och för att kunna genomföra och målinriktade sådana insatser behöver organisationen tilldela personer olika roller. Många människobehandlande organisationer arbetar med väldigt utsatta personer och ofta befinner sig den professionella i en maktposition i förhållande till klienten, vilket är viktigt att vara medveten om i sin yrkesroll, inte minst i arbete med ungdomar.

2. Bakgrund

I detta kapitel kommer det presenteras relevant bakgrundsinformation för att få ett sammanhang på det som kommer diskuteras i uppsatsen. Då studien behandlar yrkesrollen för behandlingspedagoger som arbetar med tvångsplacerade ungdomar presenteras information om vad SiS är och vad vården syftar till. Därefter följer ett kortare avsnitt med vilka grunder som föreligger för att ett barn eller ungdom skall omhändertas enligt LVU.

2.1 Statens institutionsstyrelse – SiS

Varje år omhändertas och placeras omkring 30 000 barn och ungdomar utanför sitt hem. För de allra flesta av dessa handlar det om att bo i familjehem eller HVB-hem, men för lite drygt 1000 av ungdomarna handlar det istället om att bo på slutna institutioner, särskilda ungdomshem inom Statens institutionsstyrelse (SiS 2021). Ungdomarna som placeras vid dessa institutioner har ofta växt upp under förhållanden som präglas av avsaknad av grundläggande trygghet, omfattande psykosociala problem, trauman från barndomen och negativa vuxenrelationer (Degner 2018). Dessa faktorer i uppväxten kan ta sig olika uttryck hos ungdomarna i form av en destruktiv livsstil som till exempel självskadebeteende, missbruk eller kriminalitet. Institutionsvård av tvångsplacerade ungdomar innebär därmed en rad stora utmaningar och därför ställs stora krav på vårdens innehåll, inte minst rörande bemötande och behandling (Degner 2018). Syftet med att placera barn och ungdomar på SiS är att bryta ett destruktivt beteende och målet är att den unge skall kunna återvända hem igen, alternativt kunna flytta vidare till ett eget boende. Det är vanligt att de som placeras på slutna institutioner tidigare fått hjälp av socialtjänsten på olika sätt, vilket då inte fungerat tillräckligt bra för ungdomen. Det kan handla om att man provat olika öppenvårdsinsatser, familjehemsvård eller vård på öppna HVB-hem (SiS 2021). Varje ungdom på SiS får en egen behandlingsplan som utformas efter dennes behov. Planen görs tillsammans med familjen, socialtjänsten och ungdomen själv och kan innefatta olika behandlingsmetoder, exempelvis kognitiv beteendeterapi (KBT) eller Aggression Replacement Training (ART). Utöver de behandlingsmetoder som erbjuds inom SiS har alla ungdomar även rätt till skolundervisning (SiS 2021). Vård vid en låsbar enhet får pågå under högst två månader i följd, men det finns undantag då den kan pågå längre. (Clevesköld, Thunved & Thunved 2019). Varje år bekostar SiS sin forskning mellan tre och fem miljoner kronor. Detta handlar om forskning kring den

egna verksamheten som planering, ledning och drift av det olika ungdomshemmen. SIS bedriver även metodutveckling samt stödjer forskning i syfte att kunna öka kunskap för att kunna förbättra vården samt behandlingen (SIS 2020).

2.2 Grunder för LVU

Tvångsvård av barn och unga regleras i Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga - LVU. Vad som krävs för att ett barn skall vara aktuell för omhändertagande enligt LVU regleras i paragraferna nedan:

2 § Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet, finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

3 § Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Det finns alltså olika anledningar till att ett barn eller ungdom omhändertas enligt LVU. I 2§ LVU beskrivs de så kallade *miljöfallen*, vilka handlar om brister hos föräldrarna som gör att de inte kan ge det som barnet behöver för en bra uppväxt. I 3§ LVU beskrivs de så kallade *beteendefallen*, vilka istället handlar om att barnet eller ungdomen lever ett destruktivt liv med till exempel kriminalitet eller missbruk. Av de som placeras på SiS är majoriteten omhändertagna på grund av det sistnämnda, alltså det egna beteendet (SiS 2021). Värt att notera är dock att även kring de som är placerade som "beteendefall" finns det ofta omständigheter och brister i barnets omgivning som kan ha orsakat själva beteendet. Det finns inga på förhand bestämda tider för hur länge barnet eller ungdomen skall vara omhändertagen. LVU-placeringen skall upphöra när inte längre skäl för omhändertagande föreligger och detta skall omprövas och övervägas var sjätte månad (Leviner & Lundström 2017).

3. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer det presenteras tidigare forskning som är relaterat till det aktuella ämnet. Studien behandlar den dubbelhet behandlingspedagoger på SiS har i sin yrkesroll. En del i dubbelheten utgörs av de särskilda befogenheterna behandlingspedagogerna har, som skapar en viss obalans parterna emellan. Den andra delen utgörs av att behandlingspedagogerna skall försöka bygga goda relationer med ungdomarna, för att på det sättet skapa förutsättningar för positiv förändring framåt. Just relationsskapandet utgör en stor del i behandlingspedagogernas arbete och därför har vi sökt upp tidigare forskning som behandlar just relationer mellan personal och ungdomar.

3.1 Relation mellan personal och ungdom

I en studie av Nordahl, Sørli, Manger och Tveit (2007) som publicerats av SiS har författarna undersökt två särskilda ungdomshem samt ett barn och ungdomspsykiatriklinik, och med hjälp av en enkätundersökning samt intervjuer har författarna hittat rationella, strukturella och kulturella faktorer. Det som lyfter relationens kvalitet mellan vuxna och barn som en avgörande del för all typ av interaktion och uppfostran. Inte minst i arbete med barn och ungdomar med beteendeproblem ställs extra höga krav på den vuxna att arbeta för att skapa goda relationer för att kunna hjälpa ungdomen på bästa sätt. Den vuxna behöver därför ha förmågan att upprätthålla och bevara relationer till den unge och ansvaret för relationen bör enligt Nordahl et al. (2007) vila på den vuxna. En grundläggande faktor för att kunna etablera relation är att skapa tillit. Att bygga upp tillit grundas inte på ifall den vuxna är sträng eller inte, utan på om den unge upplever den vuxna som pålitlig och rättvis (Nordahl et al. 2007).

Mattila (2012) beskriver i sin bok om att förebygga livslångt utanförskap och att många barn eller ungdomar lever i utsatta livssituationer samt bär med sig på negativa erfarenheter i sitt bagage. Barnen och ungdomarna saknar tillit och förtroende för vuxenvärlden. För att barn och ungdomar ska kunna lita på vuxna igen samt återskapa förtroende innebär det närvarande, stabila vuxna som håller sitt ord, är tydliga, sätter gränser samt är beredda att finnas med i bilden över tid. Vuxna behöver inta en roll som att investera sitt engagemang och tid men även tålmod. Det är viktigt att den vuxna visar att hen är där på allvar för relationen samt att kunna signalera att man finns där även i tuffa tider. Mattila (2012) beskriver vidare om att det är viktigt att hålla det man lovar och att sätta tydliga rättvisa gränser. Något som är extra

viktigt är att spendera mycket tid tillsammans och kunna intressera sig för ungdomen för att kunna bygga bästa alliansen tillsammans.

I en studie av Peltó-Piri et al. (2017) beskrivs relationen mellan ungdomarna och personalen och tillit till varandra som en förutsättning för att personalen ska kunna bedriva god vård. Enligt studien är grunden för att bygga en relation att ha förståelse för varje individs situation, samt att kunna skapa hopp om förändring. I studien ansåg några i personalen att det inte var svårt att skapa en relation, utan det svåraste var istället att inte komma alltför nära ungdomen. Personal tyckte att det var viktigt att kunna ha en professionell relation, för att rollerna fortsatt skulle vara tydliga som personal och ungdom. Det ansågs även viktigt att relationen skulle kännas äkta samt att det fanns något gemensamt intresse. Personal lyfte även att de tycker det är viktigt att visa för ungdomarna att man inte är där för att vara en vakt. När en relation hade formats upplevdes det som mindre konflikter vilket gjorde det lättare för personalen att jobba med ungdomarna (Peltó-Piri et al. 2017).

Degner (2018) beskriver att under tonårens senare del förväntas ungdomar bli allt mer självständiga och uppnå en viss grad av psykosocial mognad. För att nå dit behöver ungdomen utvecklas på olika områden som självkontroll, relationskompetens, social funktionsförmåga och självkänedom. Dessa områden utvecklas med stöd av trygga och viktiga vuxna som blir förebilder för ungdomarna i sin utveckling (Degner 2018). Det är även under tonåren som en del ungdomar placeras på till exempel SiS-institutioner. Dessa ungdomar bär ofta med sig negativa erfarenheter i form av svek och bristfällig omsorgsförmåga hos föräldrarna och andra vuxna och därmed saknar ungdomarna ofta trygghet och stabilitet omkring sig. Detta gör att de vuxna som arbetar på dessa institutioner får en extra viktig uppgift och måste ta en aktiv roll då en stor del av vår moralutveckling sker under tonåren. Relationer, både med personalen och med andra ungdomar, blir viktiga för att göra en förändring och spelar under placeringstiden en central roll för ungdomen (Degner 2018). Personalens förhållningssätt och förmåga att skapa relationer med ungdomarna får en avgörande betydelse för om ungdomarna skall kunna internalisera sunda värderingar och normer. Degner (2018) beskriver dock att en svårighet på dessa institutioner kan vara att deras tilltro till vuxenvärlden sedan länge skadats och det kan därför vara svårt att nå ända fram. För att kunna utföra ett behandlingsarbete med positivt utfall krävs att personalgruppen kan

identifiera vilka behovs och problemområden som är viktiga att arbeta med. Personalen behöver samtidigt ha förmågan att bygga en hållbar behandlingsallians och för att skapa förutsättningar för positiv utveckling för den unga (Degner 2018).

Severinsson (2006) beskriver i sin avhandling relationens uppgift mellan behandlare och ungdomarna. Relationen beskrivs som ett ”smörjmedel” som hjälper ungdomen och behandlaren att kunna undvika konflikter. I relationsbyggandet finns det några förhållanden som är extra viktiga, som att relationen görs möjlig när den professionella släpper sin roll som behandlare och blir mer personlig samt berättar om egna erfarenheter och intressen. Att kunna vara professionell i sitt jobb innebär också att man ska kunna vara personlig, och kroppskontakt som till exempel kramar ger relationen en mer vänskaplig och familjär känsla. Humor lyfts också fram som en viktig punkt då det är viktigt att kunna avdramatisera sådant som tynger och kunna skratta tillsammans. Severinsson (2006) menar även på att det finns mycket komplext i relationen mellan ungdomar och behandlare. Eftersom ungdomen utifrån ett maktperspektiv kan ses som underordnad behandlaren kan detta försvåra i relationen dem emellan. I en studie av Hill (2005) beskrivs professionella dilemmat man ställs inför inom den typen av yrken som innefattar både kontroll och kontakt. I studien beskrivs både en rädsla hos personalen att bli för straffande när de sätter gränser, utifrån den makt de besitter. De beskriver även svårigheter i kontaktskapandet utifrån balansgången mellan att vara personlig eller privat, då det både är skrämmande att bli för privat men de riskerar samtidigt att relationen blir för distanserad om de inte är beredda att släppa in den andra parten (Hill 2005).

Basic's (2018) har gjort en studie om vad som är resultatrikt med samverkan mellan olika aktörer. Detta genomfördes på särskilda ungdomshem och man kom fram till att samarbetet blir lättare mellan likvärdiga deltagare än om det finns ett stort maktförhållande mellan varandra. I studien beskrivs också relationen mellan aktörerna som mycket viktig, i detta fall mellan behandlingspedagog och ungdom. Det sociala samspelet som människor har med varandra kan skapa en bättre känsla av tillit samt drivkraft. Basic's (2018) konstaterade även i studien att klienten har en avgörande roll för att kunna skapa en så produktiv och individanpassad vård som möjligt. Det sociala samspelet sker tillsammans med jaget och detta kan förändras beroende sammanhanget som individen befinner sig i. En bra och trygg miljö

kan hjälpa ungdomen att kunna se på sig själv med nya ögon. Ungdomen kan omskapa sitt jag och detta kan leda till gynnsamma förändringar och livsval. Delaktigheten i ungdomens behandling kan då bli betydligt bättre, men då ställs krav på institutionen att vara flexibel och anpassningsbar om det behövs för ungdomens skull (Basic's 2018).

Silow Kallenberg (2016) har gjort en studie om logikerna angående vad som kännetecknar en bra behandlingsassistent. Detta handlar framförallt om de normer som styr och vem som uppfattas göra ett bra behandlingsarbete för ungdomarna. Studien visade tydligt på att personligheten var ett viktigt redskap för behandlingsassistenterna. I första hand innebär detta erfarenheter samt praktiskt kunnande, medan utbildning och teoretiskt kunnande kommer i andra hand. Behandlingsassistenterna berättade att de enskilda samtalen med ungdomarna var ett bra sätt att bygga relation på, men de upplevde att det fanns för lite tid för detta, då mycket annat skulle hinnas med under arbetsdagen. När en ungdom kom till institutionen kunde hen visa ett visst motstånd för att släppa in andra människor, och det krävdes oftast fler enskilda samtal för att kunna nå och behandla ungdomen. För att behandlingen ska fungera för ungdomen behöver hen släppa lite på kontrollen och inte längre vara på sin vakt (Silow Kallenberg 2016).

4. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras de teoretiska utgångspunkter och begrepp vi valt att använda i analysen. Studien behandlar dubbelheten i behandlingspedagogernas roll som utgörs av att deras uppdrag innebär att det skall bygga goda relationer med ungdomarna, samtidigt som de har särskilda befogenheter de behöver använda gentemot ungdomarna. Enligt Skau (2018) finns det i alla hjälpande relationer en maktobalans genom att den ena är behövande eller beroende och den andra skall stå för hjälpen. På de särskilda ungdomshemmen är maktobalansen mellan personalen och ungdomarna väldigt tydlig och därför har vi lyft in *makt* som teoretisk ansats i analysen. Som komplement till maktteori har vi även valt *kommunikations-/relationsteori* vilken är intressant i analysen av personalens dubbla roll. Relationsskapande och kommunikation utgör en stor del i socialt arbete i stort, men inte minst för personalen på SiS särskilda ungdomshem.

4.1 Makt

Det finns ett flertal olika definitioner av vad makt är och dessa kan befinna sig på olika nivåer i samhället, vissa rör sig på individnivå medan andra är på grupp eller samhällsnivå. Makt kan ta sig uttryck på alla arenor och på en mängd olika sätt, exempelvis genom lagstiftning, byråkrati, våldsanvändning, härskartekniker, sätt att tala m.m. (Engelstad 2006). Robert A. Dahl (1957:202f.) definierar makt enligt följande -”*A has power over B to the extent that he can get B to do something B would not otherwise do*”. Denna typ av makt kan uppfattas som mer tydlig och lättare att uppfatta, men enligt Foucault kan man även tänka sig att makt förekommer i alla relationer och utövas i ett ständigt samspel mellan rörliga och ojämlika relationer (Hörnqvist 1996). Foucault beskrev alltså makt som något som existerar överallt i sociala sammanhang, och inte som något som dyker upp i specifika situationer (Börjesson & Rehn 2009). Makt kan utövas och utspelas på en mängd olika sätt och är olika synligt i olika sammanhang (Börjesson & Rehn 2009). Enligt Foucault kan makt ses som något man utövar och därför bör tillgången på makt ses som föränderlig över tid snarare än statisk (Nilsson 2008).

Detta är relevant i undersökning av relationer mellan socialarbetare och klienter, där den professionella innehar en dubbel funktion i form av makt och hjälp och där det är extra viktigt att den professionella förstår den grundläggande brist på jämlikhet i relationen med klienten

(Skau 2018). Enligt Skau (2018) är förhållanden mellan oss människor alltid präglade av makt och beroendeförhållanden. Dock kan man tänka sig att detta blir extra tydligt i professionella relationer och inte minst inom tvångsvården på de särskilda ungdomshemmen. Relationen mellan de tvångsplacerade ungdomarna och personalen kan utifrån omständigheterna aldrig bli jämlik och präglas som tidigare nämnt av ett beroendeförhållande (Colnerud 1999). I jämförelse med professionella relationer i andra sammanhang, exempelvis inom sjukvården, är den stora skillnaden här att ungdomen inte kan välja att gå till ett annat ställe om hen exempelvis upplever att personalen gjort övertramp. Ungdomarna har därigenom väldigt litet inflytande över att kunna välja sina relationer och ihop med de särskilda befogenheterna gör detta att maktbalansen i relationen mellan ungdomarna och personalen blir väldigt tydlig (Colnerud 1999). Skau (2018) lyfter även aspekten att makt ofta består i själva *möjligheten* att kunna få sin vilja igenom, och betyder därför att makten inte nödvändigtvis behöver utövas eller uttryckas.

Begreppet makt får ofta en negativ laddning genom att kopplas samman med begrepp som exempelvis "maktmissbruk", "maktapparat" eller "maktlöshet". Maktutövning kan både vara av godo och av ondo, och beror ofta på att själva maktutövaren inte är medveten om sin makt och förhåller sig oprofessionellt (Skau 2018). Många gånger är det i själva verket nödvändigt med makt för att kunna hjälpa någon. En maktlös socialarbetare kan ha svårt att göra någon skillnad för sin klient. Samtidigt är det då, som tidigare nämnt, viktigt att den professionella förstår maktaspekten i sin yrkesroll och inte missbrukar denna, vilket annars uppenbart kan leda till skada för klienten (Skau 2018). Makten en socialarbetare innehar i sin yrkesroll härstammar från flera håll, men den viktigaste källan till makt är *lagstiftningen*, vilken sätter ramarna för hur maktutövningen inom yrkesrollen skall se ut (Sandström 2008). Särskilt tydlig blir denna när det gäller tvångslagstiftning inom socialtjänsten som exempelvis LVU (1990:52). Makten inom yrkesrollen kommer även inifrån själva organisationen den professionella arbetar inom och kan handla om *auktoritetsförhållanden*, alltså hur maktförhållandet ser ut mellan individer utifrån ansvarsfördelning och ledarskap (Sandström, 2008). I de fall det råder oklarheter kring regler, lagar och auktoritetsförhållanden inom en organisation skapas utrymme för maktmissbruk, utan att man egentligen haft det som avsikt (Sandström 2008).

4.2 Kommunikations-/relationsteori

Vi har även valt att använda oss av kommunikations-/relationsteori för att analysera hur personalen på SiS hanterar sin roll gentemot ungdomarna som placerats där. Enligt Mattila (2012) är dessa begrepp förenliga genom att all kommunikation bygger på relation. Kvaliteten på relationen påverkar kommunikationens uttryck och alltså kan en positivare, mer tillitsfull relation generera en bättre och mer respektfull kommunikation (Mattila 2012). Eide och Eide (2006) beskriver begreppet kommunikation som i början kommer från latin och heter *communicare*, vilket betyder att göra någon annan delaktig i något. Behandlare inom vård samt omsorgsyrken har en professionell kommunikation som de använder sig av och kommunicerar i och med rollen som experter. Denna typ av kommunikation är annorlunda från vardagskommunikation mellan privatpersoner. Skillnaden är att den professionella kommunikationen är avsedd att ta hänsyn till klientens behov och är baserad på de grundläggande normer och värderingar som finns inom yrket. Behandlaren förmåga att skapa en god relation är viktig för att behandlingsresultatet skall kunna bli positivt. Att en behandlare kan lyssna och förstå en klient är avgörande för att skapa en bra arbetsallians till varandra (Eide och Eide 2006).

Enligt Røkenes och Hanssen (2007) är det väldigt svårt att påverka och förändra livsvillkoren för andra människor utan en relation mellan klienten och den professionella. För att arbeta inom det sociala fältet krävs enligt Røkenes och Hanssen (2007) en viss *relationskompetens*. Detta då man inom yrket ofta ställs inför andra kommunikationskrav än vi annars möter i vår vardag. Det ställs då krav på den professionella att kunna kommunicera på ett meningsfullt sätt och förväntas värna om verksamhetens syfte. Man skall ta hänsyn till klientens behov utan att försöka tillgodose egna intressen på klientens bekostnad (Røkenes & Hanssen 2007). Den tidigare nämnda relationskompetensen innebär att socialarbetaren bör inneha förmåga att upprätta kontakt, att vara beredd att stanna kvar i relationen över tid och att kunna avsluta relationen på ett bra sätt. Man bör alltså klara av att både upprätta, upprätthålla och avsluta relationer på ett professionellt sätt. Relationskompetens handlar även om självmedvetenhet och att kunna förstå sig själv och hur man själv påverkas av olika situationer samt att förstå den andre parten man kommunicerar med (Røkenes & Hanssen 2007). Socialarbetarens roll i stort handlar mycket om påverkan och förändringsarbete, inte minst för personalen som

arbetar med tvångsplacerade ungdomar. Förutom informationen som förmedlas genom kommunikation innebär det även andra viktiga aspekter som blir värdefulla i arbetet. Det kan handla om att man skapar en god kontakt, trygghet, tillit, öppenhet etc. vilka är viktiga byggstenar för att kunna arbeta med utveckling, självständighet och förändring (Røkenes & Hanssen 2007).

Beroende på sammanhanget och situationen kan olika typer av kommunikation lämpa sig bättre eller sämre. Många gånger kan det i mötet med klienter vara viktigt att skapa en situation där klienten känner medmänsklighet och trygghet snarare än att matas med praktisk och teknisk information i detalj. Den professionella behöver dock ha känsla för vad individen verkar mest ute efter, då vissa kanske hellre vill ha information än relation i första skedet (Røkenes & Hanssen 2007).

Enligt Jensen och Ulleberg (2013) är kommunikation och relation tätt sammankopplade med varandra, vilket gör att för att inta ett relationsperspektiv för att förstå ett fenomen så är kommunikationen en grundläggande del. Utifrån kommunikationsteorin kommunicerar vi ständigt med vår omgivning på olika nivåer och det är omöjligt för oss att icke-kommunicera (Jensen & Ulleberg 2013). Allt vi gör kommer att tolkas och förstås av vår omgivning, vilket gör självmedvetenheten än viktigare för att vara medveten om vad man kommunicerar, både genom det man säger men även genom andra uttryck, tonläge och kroppsspråk. En socialarbetare måste vara medveten om att man i sin roll kan påverka klienter både positivt och negativt och därmed blir kommunikationen och relationen viktig för att skapa tillit och förtroende (Røkenes & Hanssen 2007). Ibland kan det uppstå utmaningar genom att man har vissa rollförväntningar på varandra som inte alltid stämmer överens med verkligheten. Dessa rollförväntningar kan enligt Røkenes och Hanssen (2007) vara bra att diskutera och tydliggöra i mötet mellan professionell och klient. Inte minst i mötet med ungdomar där detta kan ses som extra viktigt, för att skapa förutsättningar för en god relation samt att minimera risken för missförstånd (Røkenes & Hanssen 2007).

5. Metod

I detta kapitel presenteras vad vi valt för metod i studien och varför samt lite reflektioner kring metodens för- och nackdelar. Utöver det kommer vi även presentera urvalsgruppen, arbetsfördelningen, hur vi gått tillväga rent praktiskt för att genomföra vår studie, vilka etiska överväganden vi gjort och vilken analysmetod som använts i analysen av empirin. I kapitlet finns även reflektioner kring vår studies generaliserbarhet, validitet och reliabilitet.

5.1 Metodval

Utifrån vår studies syfte och frågeställning har vi valt en kvalitativ ansats och fokuserat på personalens verklighet och perspektiv. Vi var intresserade av behandlingspedagogernas unika berättelser snarare än att få generella svar och därför bedömde vi att den kvalitativa metoden lämpade sig bäst för vår studie. Kvalitativa metoder har skapats för att utforska det som inte kan mätas i siffror och för att förstå processer och betydelser av social interaktion, eller olika sociala och samhällsliga fenomen (Rennstam & Wästerfors 2015). Valet av kvalitativ metod för med sig en djupare förståelse och mer nyanserade och detaljerade beskrivningar av det vi valt att undersöka och vi bedömer det svårt att uppnå detta genom ett annat metodval.. Dock är det möjligt att finna likheter med tidigare forskning på samma område och diskutera dessa i relation till varandra, vilket vi gjort i analysen. Intervjuerna genomfördes enskilt och fick utifrån informanternas berättelser lite olika fokus. Detta upplevde vi som positivt då vi kunde ställa följdfrågor på olika sätt och fick därmed olika vinklar in på vårt ämne. Med hjälp av intervjuerna kunde vi nå en djupare berättelse utifrån behandlingspedagogernas perspektiv, vilket hade varit svårt att få i exempelvis en kvantitativ metod.

5.2 Urval

Vår urvalsgrupp för intervjuer består av personer med lång erfarenhet av arbete som behandlingspedagog med ungdomar på SiS. Behandlingspedagogerna har ansvar för att insatserna på SiS, efter den behandlingsplan som finns och utformats med socialtjänstens anvisningar, då den är individuell för ungdomen och just ungdomens behov. I nuläget har tre av intervjupersonerna istället tjänster som avdelningsföreståndare eller behandlingssekreterare inom SiS, men har alla tidigare arbetat under en lång tid som behandlingspedagog. Bryman (2018) menar att kvalitativa forskare ofta brukar använda sig av en målstyrd urvalsgrupp,

vilket kan beskrivas som ett strategiskt urval för att nå de personer som man anser mest lämpliga för den aktuella studien. Detta för att lättare kunna uppnå studiens syfte och få forskningsfrågorna besvarade på ett så bra sätt som möjligt. Då vi har valt fokusera på behandlingspedagogernas dubbla roll anser vi att de personer som själva har erfarenhet av yrkesrollen är lämpligast för att delta i studien. Urvalsgruppen vi har använt oss av består av både kvinnor och män i olika åldrar och med olika utbildningsbakgrund. Vi kontaktade en person vi är bekant med som arbetar i en ledande position på ett av SiS ungdomshem. Personen hjälpte oss i sin tur vidare med kontaktuppgifter till ett flertal personer från olika ungdomshem inom SiS, vilka vi kontaktade via mail. Vi tog kontakt med behandlingspedagoger från tre olika ungdomshem, men på ett av dem kunde de ej delta på grund av tidsbrist. Därmed är de deltagande intervjupersonerna fördelade på två olika ungdomshem inom SiS. Då tiden var knapp höll vi intervjuer så snart vi fick ett godkännande om deltagande. Under den begränsade tidsperiod vi hade för att hålla intervjuer hann vi få återkoppling från fem av de personer vi kontaktat, vilka därmed blev våra intervjupersoner i studien.

5.3 Tillvägagångssätt

För att hitta relevant litteratur till vår studie har vi använt oss av sökfunktioner via Göteborgs Universitetsbibliotek och databaser som Cinahl och Juno för att hitta vetenskapliga artiklar. Vi har även använt Google för att göra sökningar samt läst mycket på SiS egen hemsida. Google har vi främst använt för att hitta lagtexter. De sökord vi framförallt använt oss av är: *SiS, treatment, relationship* och *staff*. De artiklar vi använt har vi sett till att de har varit "peer review" granskade. Empirin till studien är insamlad genom semistrukturerade intervjuer utifrån en intervjuguide vi skapat (Bilaga 2). Bryman (2018) menar att den semistrukturerade metoden är till för att intervjupersonerna ska få tala så fritt som möjligt samt att de som intervjuar ska kunna ställa följdfrågor under intervjuens gång. Det finns olika sätt att genomföra semistrukturerade intervjuer på, men ett sätt är att intervjuaren ställer ganska öppna och generella frågor och att ordningsföljden kan komma att förändras (Bryman 2018).

När vi tog kontakt med personerna bifogades ett informationsbrev (Bilaga 1) i mailet där information om studiens syfte och de etiska kraven utifrån Vetenskapsrådet presenterades.

Därefter bestämdes en lämplig tid och datum för intervju. Intervjuerna hölls enskilt via zoom, då vi bedömde det nödvändigt utifrån de rådande omständigheterna med covid-19. Vi började intervjua två behandlingspedagoger första veckan och tre stycken veckan efter. Detta blev en bra fördelning för att hinna skriva lite om varje intervju och förbereda oss innan nästa. Varje intervju spelades in med hjälp av våra telefoner och intervjuerna tog mellan 40–60 min lång tid

5.4 Bearbetning av intervjuer och analysmetod

Ljudfilerna vi hade spelat in med hjälp av våra telefoner transkriberade vi så fort vi hade möjlighet efter intervjutillfället. Detta för att det skulle vara lättare att transkribera med intervjun färsk i minnet och för att lättare kunna sätta in det i en kontext. Vi antecknade även stödord och tider under intervjuernas gång kring sådant vi ansåg var extra viktigt eller intressant, för att underlätta det senare arbetet. När vi transkriberade intervjuerna anonymiserade vi intervjupersonerna genom att byta ut deras namn. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) innebär transkriberingsprocessen en rad principiella frågor och bör förstås som en tolkande process då forskaren aldrig kan vara helt opartisk. Vi valde att återge intervjupersonerna ordagrant i citaten bortsett från sådant som “hmm” och “mm” som vi valde att ta bort under transkriberingen.

Ett vanligt val av analysmetod i kvalitativa studier är *tematisk analys*. Bryman (2018) beskriver att man inom tematisk analys söker efter teman i den insamlade datan. Dessa teman skall vara kopplade till studiens fokus och användas för att senare kunna skapa en teoretisk förståelse av den data man samlat in. Vi läste igenom de transkriberade intervjuerna tillsammans flera gånger och färgkodade de citat vi ansåg var intressanta i olika teman. Vi hittade relativt snabbt en röd tråd i intervjuerna som gav oss tre olika arbetsteman. Dessa tre teman blev slutligen också våra teman i resultatdelen: *allians*, *tydlighet* och *samtal*. Inom dessa tre teman identifierade vi även underteman som i resultatdelen kommer presenteras som egna underrubriker. Under det första temat, *allians*, följer fyra underrubriker som alla ryms inom temat *allians*: icke-dömande, skapa förtroende, vara mänsklig och självmedvetenhet. Under tema två, *tydlighet*, följer fyra underrubriker som vi kallar för: ärlighet, hålla sitt ord, skapa förståelse och skapa förutsägbarhet. Under det tredje och sista temat, *samtal*, följer även

där fyra underrubriker vilka vi valt att kalla: reflektion genom samtal, uppföljande samtal, handledning och utbildning.

5.5 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Bryman (2018) beskriver trovärdighet och äkthet som viktiga kriterier att sträva efter inom den kvalitativa metoden. Den insamlade empirin har redovisat noggrant för att få en rättvisande bild av det intervjupersonerna berättat. Under processens gång har vi försökt ha ett öppet och opartiskt förhållningssätt, och inte värdera intervjupersonernas svar. Bryman (2018) beskriver dock att forskaren inte kan uppnå total opartiskhet, vilket är viktigt forskaren själv är medveten om. Att arbeta med denna insikt skapar förutsättningar att kunna styrka arbetet, då forskaren inte avsiktligt tagit med personliga värderingar som senare kan påverka vilka slutsatser som görs i undersökningen (Bryman 2018).

Intern validitet innebär att man som forskare undersöker och mäter det man avsett att mäta. Enligt Bryman (2018) att det då viktigt att det som forskaren observerar och de teoretiska idéer som utvecklas bör stämma överens. Kvalitativa studier innebär ofta en hög grad av intern validitet eftersom det som undersöks i intervjuerna är deltagarnas egna beskrivningar av sina upplevelser, vilka de också får möjlighet att förklara och utveckla vidare (Jacobsen 2012). Vår studie handlar om att undersöka personalens egen syn på sin yrkesroll och genom vårt tillvägagångssätt att hålla intervjuer och låta dem berätta själva om sina upplevelser, kan man tänka sig att det kan bidra till att ge studien en hög grad av intern validitet.

Den externa validiteten handlar om i vilken utsträckning studiens resultat kan överföras till andra sammanhang, alltså vilken grad av generaliserbarhet studien har (Bryman 2018). Inbyggt i den kvalitativa metoden finns det dock alltid generaliseringsproblem då det är svårt att hävda att det som framkommer i en studie med ett mindre antal informanter även skulle gälla i andra sociala sammanhang (Jacobsen 2012). Därmed är det dock inte uteslutet att resultaten skulle kunna bli samma vid en större undersökning eller med andra metodval, men de går inte att utifrån studien påstå att så är fallet. Även om man skulle kunna se likheter om vi frågade andra personer skulle förmodligen svaren ändå skilja sig åt då empirin består av egna tolkningar av varje individs sociala verklighet. Vi har inte som ambition att med vår

studie presentera generella resultat som går att applicera i andra sammanhang, utan handlar snarare om att fördjupa förståelsen för informanternas berättelser utifrån vår studies frågeställning. Därför är det enligt vår mening inte ett problem att resultatet inte går att generalisera, eftersom själva metodvalet medför en låg grad av generaliserbarhet.

Reliabilitet handlar om en studies pålitlighet och trovärdighet och det är då viktigt att studien är genomförd på ett trovärdigt sätt (Jacobsen 2012). Pålitligheten kan stärkas genom en tydlig redovisning av alla delar i forskningsprocessen, vilket skall finnas åtkomligt för granskning i metoddelen. Då syftet med vår studie handlar om att undersöka personalens upplevelser bedömer vi att det trovärdigaste tillvägagångssättet är att fråga just personalen själva. Det blir svårt att ifrågasätta det insamlade resultatet, då informanternas berättelser är deras egna.

5.6 Etiska överväganden

Vid första kontakten med intervjupersonerna bifogade vi ett informationsbrev (Bilaga 1) där vi presenterade syftet med studien och de etiska aspekterna på forskningen. Vi har utgått ifrån Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer och sett till att uppfylla deras fyra huvudkrav, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2002). För att uppfylla informationskravet och samtyckeskravet behöver intervjupersonen frivilligt delta i studien och för att kunna lämna sitt samtycke till detta behöver personen ha fått tydlig och tillräcklig information om studiens syfte och vad deltagandet innebär (Trost 2014). Dessa krav uppfyllde vi genom att skicka ut informationen via mail i första skedet och därefter lämnades ett skriftligt samtycke via mail för de personer som valde att delta. Vid intervjuernas inledning informerades de ännu en gång om att deltagandet är frivilligt och de fick muntligt lämna samtycke om att det godkänner att intervjun spelas in med ljudupptagning. De informerades om att ljudupptagningen kommer raderas så snart studien är genomförd.

Konfidentialitetskravet innebär att man som forskare skall garantera att man kommer vidta åtgärder för att inte röja de deltagande individernas identitet i resultaten och kan garantera att personuppgifterna inte kommer att spridas (Jacobsen 2012). Konfidentialitetskravet tillgodoseddes genom att all data vi samlat in har lagrats och hanteras på ett sätt som

obehöriga inte kan komma åt. Vi har även aidentifierat all data och gett informanterna fingerade namn för att det inte skall vara möjligt att identifiera personerna.

Nyttjandekravet handlar om att den information som samlas in enbart skall användas till det som den är avsedd att användas till (Jacobsen 2012). För att tillgodose nyttjandekravet kommer transkriberingen och ljudupptagningarna enbart användas till vår studie och därefter raderas omgående, vilket informanterna också fått information om. För att ta hänsyn till Vetenskapsrådets etiska krav har vi återkopplat samt varit tydliga med studiens syfte samt varit noggranna i redovisningen av studiens resultat. Vi har dokumenterat och planerat alla steg i tillvägagångssättet och försökt att granska tidigare forskning på ett objektivt sätt.

5.7 Arbetsfördelning

Arbetet har i stort fördelats jämnt mellan oss även om vi haft fokus på olika delar under arbetets gång. Till en början lade Frida mer fokus på bakgrundsdelen samt teorier, medan Lina arbetade med att hitta tidigare forskning samt fokuserade på metoddelen. Längs vägens gång har det dock blivit att vi suttit mycket tillsammans och hjälpts åt med de olika delarna. Alla delar har diskuterats mellan oss och intervjuerna genomförde vi tillsammans. När vi skulle identifiera teman och skriva resultatdelen la vi mycket tid tillsammans för att få det så bra som möjligt och ha en samsyn på hur vi skulle presentera resultatet.

6. Resultat

I detta kapitel kommer resultatet av den empiri som samlats in i intervjuerna att presenteras. Under intervjuerna framkom en rad olika strategier behandlingspedagogerna använder sig av för att hantera svårigheterna med dubbelheten i sin yrkesroll. Dessa strategier har vi utifrån informanternas berättelser identifierat och grupperat i olika teman, vilka vi har som övergripande rubriker i resultatdelen - allians, tydlighet och samtal. I var och en av dessa har vi sedan identifierat underteman som var och en står som en egen underrubrik för att tydligt presentera de delar som empirin visat. I detta kapitel görs ingen analys av informanternas berättelser, utan det som presenteras är enbart återgivning av empirin från intervjuerna. I efterföljande kapitel görs sedan en analys med koppling till teorier samt tidigare forskning i kombination med våra egna reflektioner.

6.1 Allians

Att skapa allians med ungdomarna **beskrivs i samtliga intervjuer** vara en av de viktigaste bitarna för att kunna hantera sin dubbla roll. Under rubriken *allians* har vi identifierat fyra underteman på hur de konkret går tillväga i alliansskapandet, och dessa presenteras nedan under var sin underrubrik. Tillvägagångssätten skiljer sig åt på vissa sätt, men har också många kopplingar till varandra genom att de alla är viktiga pusselbitar i alliansskapandet. De fyra underteman vi kommer presentera kopplat till allians är: *icke-dömande*, *skapa förtroende*, *vara mänsklig* och *självmedvetenhet*.

6.1.1 Icke-dömande

Samtliga behandlingspedagoger beskriver i intervjuerna genomgående hur viktigt det är att skapa en god relation och samarbetsallians med ungdomarna. Att ha ett bra samarbete mellan behandlingspedagog och ungdom beskrivs som en förutsättning för att kunna göra skillnad för ungdomen framåt. **Utifrån intervjuerna har vi kunnat utläsa att personalens förhållningssätt är viktigt för att skapa en god allians, förtroende och för att ungdomarna inte skall känna sig dömda. Detta beskrivs av behandlingspedagogen Andreas i citatet nedan.**

Jag tror att har varit mina styrkor att skapa bra kontakt med ungdomarna, att jag haft den rollen jag haft, att jag haft möten med socialtjänsten, polisen, skolor på utsidan, sjukvård, frivården, varit spindeln i nätet liksom. Det är väl på det sättet jag skapat allians, varit ute bland dom och aldrig dömt dom. Okej nu har du gjort det här vad ska vi göra framåt? (Andreas)

Andreas beskriver ett icke-dömande förhållningssätt kring ungdomarna som en viktig egenskap hos personalen för att kunna skapa allians. Andreas beskriver att de LVU-placerade ungdomarna har ofta problematik med sig i bagaget från både arv och miljö, som kan ha tagit sig uttryck i bland annat missbruk och kriminalitet och i stort sett alla placerade ungdomar har en eller flera diagnoser. Andreas berättar vidare att för att kunna skapa en god allians är det viktigt att vara närvarande och förstående och aldrig döma någon. För att vård och behandling ska fungera så bra som möjligt är det viktigt att alliansen är god mellan behandlingspedagog och ungdom. En god allians beskrivs av Andreas som att behandlingspedagogen behöver vara närvarande och trygg men även stå upp för sin sak. Det är enligt Andreas också viktigt att försöka komma ihåg varje ungdoms personlighet samt vad som är viktigt just för varje individ. Utifrån intervjuerna har vi uppfattat att det är viktigt som behandlingspedagog att visa för ungdomarna att man är där för deras skull, för att lyssna och stanna samtidigt som behandlingspedagogen är där för att göra sitt jobb. Vi tolkar det som att alliansen är en viktig del för att det samarbetet ska funka mellan behandlingspedagog och ungdom. Får man en bra allians till varandra blir hela arbetet enklare samt att behandlingen blir positivare för ungdomen. Därför är det viktigt att hela tiden jobba med detta och hitta lösningar för varje individ då alla ungdomar är olika och har olika behov. Andreas beskriver att man i rollen som behandlingspedagog behöver jobba med ungdomarna och hitta lösningar samt sätt som passar just dem. Som behandlingspedagog måste man hela tiden blicka framåt om något blir fel och försöka göra det annorlunda nästa gång, samtidigt som man behöver få med sig ungdomen och diskutera med hen för att hitta nya lösningar och verktyg.

6.1.2 Skapa förtroende

Samtliga behandlingspedagoger berättar i intervjuerna att det är viktigt att från början kunna skapa en god kontakt med ungdomarna som man sedan hela tiden jobbar vidare på. Det är viktigt att ungdomarna får känslan av att behandlingspedagogerna vill att det ska gå bra för

hen, samt att få ungdomen att slappna av och anpassa sina frågor beroende på vad man får för känsla av ungdomen. Petra beskriver i citatet nedan hur hon brukar gå tillväga för att möta varje ungdom på hens villkor.

Då brukar jag ibland göra så att jag letar upp lite information om ungdomen innan och brukar sätta mig ett rum och snacka och när jag ser att det börjar klia i kroppen eller när man märker att han är lite ofokuserad. Men du, ska vi inte gå ut lite på gården, så tar man bara fram en boll sådär. Och bara står och kastar, gillar du fotboll eller handboll? Aaa, så står man bara och katsar och fortsätter att ha dialogen kanske genom att man gör något annat och då släpper det lite ångesten.
(Petra)

Det Petra beskriver i citatet ovan är vikten av att skapa en grund som behandlingspedagog innan ungdomen kommer, detta för att kunna möta ungdomen där den är och visa ett seriöst intryck inför ungdomen. Petra beskriver detta som ett viktigt steg och kan bli ett slags försprång för att bygga en bra allians med ungdomen. Enligt Petra är det bra om man som behandlingspedagog tar reda på information innan ungdomen kommer, vilket gör att man är bättre förberedd inför mottagningssamtalet när ungdomen kommer till SiS. Flera av behandlingspedagogen beskriver i intervjuerna att man behöver känna in varje ungdom då alla är olika och behöver olika verktyg eller sätt att bli bemötta på. På ett mottagningssamtal är det också viktigt som behandlingspedagog att kunna vara flexibel, att hitta på andra idéer och förslag på att prata och lära känna varandra, om det inte funkar att sitta i ett rum. Vi tolkar utifrån intervjuerna det som att det i rollen som behandlingspedagog gäller att vara påhittig och inkännande samt hitta nya lösningar och jobba just för varje individ och att alla behöver olika verktyg. Petra beskriver att man i samband med mottagningssamtalet upprättar en så kallad *trygghetsplan*, där man frågar ungdomen hur de vill bli bemötta i olika situationer, vad de vill att personalen gör om hen tappar kontrollen osv. Detta blir ett sätt att lära känna ungdomen och är även den en del i alliansskapandet.

Petra beskriver också att det är viktigt att trappa upp en relation, att känna in om det blir för mycket information till en början, eller att ungdomen behöver få informationen på ett annat sätt. Något som beskrivs kunna stärka relationen mellan personal och ungdom är att åka iväg från boendet och göra aktiviteter tillsammans, vilket man försöker göra med ungdomarna när riskbedömningarna tillåter. Petra berättar att många av ungdomarna kan se tillbaka på sin tid i efterhand och ibland ringa tillbaka och berätta att det var jobbigt just där och då, men idag uppskattar det som behandlingspedagogerna gjorde för dem under sin placering. Behandlingspedagogen Olivia beskriver i citatet nedan att relationen med ungdomen kan vara till hjälp för att hantera olika situationer.

Försöker liksom jobba mycket för att skapa relation med ungdomarna så att man har det som en liten buffert också, alltså ofta kan man ju överbrygga mycket om man har en relation. Så i början satsar vi jättemycket på att bygga upp det där förtroendet och att det finns den bufferten. Och att man väljer vilka som går in och gränssätter och sådär, så att man inte gör det de första man gör utan att man först har en relation. (Olivia)

I citatet ovan beskriver Olivia vikten av att bygga en god relation för att ha den som buffert vid situationer som kan uppkomma senare. Hon beskriver därför att det i början kan vara bra att välja vem som tar hand om olika situationer för att inte skada relationen innan den blivit tillräckligt stark. Olivia beskriver att det är viktigt som behandlingspedagog att sätta gränser, samtidigt som det är viktigt vem som sätter gränserna. Då alliansen är viktig och något man inte vill förstöra kan det då vara viktigt att överväga vem av behandlingspedagogerna som ska ta hand om en viss situation. Vi tolkar det som att det hela tiden är en svår balansgång för personalen med en ständigt pågående intressekonflikt. De skall försöka skapa goda relationer och knyta band med ungdomarna men helt plötsligt kan de ändå tvingas göra något de verkligen inte vill och som skadar förtroendet de byggt upp, för att de delarna också ingår i deras yrkesroll.

6.1.3 Vara mänsklig

I intervjuerna beskriver flera av behandlingspedagogerna att det är viktigt som vuxen att kunna erkänna när man har gjort fel. Ingen är felfri, men för att behålla en god relation och allians till en ungdom är det viktigt att kunna lyfta det och be om ursäkt.

Behandlingspedagogerna beskriver i intervjuerna att det ofta finns svårigheter för ungdomarna att lita på andra och många saknar förtroende för vuxna då systemet har svikit dem gång på gång. Vikten av att visa sig mänsklig och erkänna sina brister beskrivs av Andreas i citatet nedan.

Att vara ödmjuk och liksom, vi är också människor. Kunna erkänna ibland att man själv har fel, att vi som jobbar där gör också fel ibland. Glömmer samtal eller kanske borde ringt. Bästa är att gå ut och säga att - va fan jag glömde av de där, jag ber om ursäkt! Då brukar de ofta säga ”men de är okej, men va bra att du ber om ursäkt”, så får man lösa frågan. (Andreas)

I citatet ovan lyfter Andreas vikten av att visa sig mänsklig inför ungdomarna, att man som vuxen och personal inte heller är felfri. Ödmjukhet inför det och att kunna erkänna sina fel och be om ursäkt beskrivs av behandlingspedagogen Kajsa som ett bra sätt att stärka alliansen med en ungdom. Andreas beskriver att det är viktigt som behandlingspedagog att erkänna för en ungdom om det blir fel och visa att vi alla gör fel ibland. Att kunna be om ursäkt om det är något som går fel kan stärka alliansen mellan båda parter och kan även göra att ungdomarna tar efter det och själva ber om ursäkt om något går fel. Det är enligt Andreas även viktigt att hela tiden bära med sig att varje ungdom kommer med jobbiga saker i bagaget och att ingen av dem vill vara där de är nu. Tillit kan ta lång tid att bygga upp, och ibland går det inte alls då ungdomen har blivit sviken för många gånger förut. Behandlingspedagogerna behöver dock hela tiden jobba för att finnas där för ungdomen, visa att man också är en människa och att man kommer att stå kvar även när det är tufft.

6.1.4 Självmedvetenhet

För att skapa en god allians beskriver behandlingspedagogerna att det är viktigt att visa att man är på samma sida, att man inte är där för att vakta utan att man faktiskt vill ungdomens bästa. Det är därför viktigt att man som behandlingspedagog är medveten om sin maktposition i förhållande till ungdomarna som bor där och att klara av att hantera den makten på ett bra sätt, för att inte göra mer skada än nytta. Behandlingspedagogen Petra beskriver i citatet nedan hur maktobalansen kan påverka relationsskapandet med ungdomarna.

Det är klart att det är lite jobbigt ibland, men jag är en person som verkligen fokuserar på relationsskapandet för utan det går ingenting. Såklart att det är ett hinder för relationen att vi har så mycket, vissa regler vi måste hålla oss till, just att vi sitter på en sådan makt. Du har den här paddan en timme, du får inte gå ut, jag öppnar dörren för dig, det är så himla kontroll och makt som inte är normal. Det sitter man inte och tänker på, men det blir helt annat än om man jobbat på en fritidsgård eller något. Det tar inte ifrån vikten av relationsskapandet, det gör det inte. (Petra)

Som Petra beskriver i citatet ovan är det som behandlingspedagog viktigt att hela tiden veta om att man sitter på en makt, för att kunna hantera denna makt på ett bra sätt. Petra menar att maktobalansen mellan en anställd inom SiS och en tvångsplacerad ungdom inte kan beskrivas som normal och därför blir det extra viktigt som behandlingspedagog att vara medveten om sin roll för att göra situationen för ungdomarna så bra som möjligt. Detta anses viktigt för att kunna skapa en bra allians och relation då situationen på SiS är helt annorlunda än i andra sammanhang. Enligt Petra är det behandlingspedagogerna som behöver ta första steget och föregå med gott exempel. Det är viktigt när man sitter på den här typen av makt att man rannsakar sig själv och reflekterar över hur man reagerar i olika situationer för att inte riskera att använda makten på ett negativt sätt.

6.2 Tydlighet

Behandlingspedagogerna lyfte i intervjuerna vikten av tydlighet för att kunna hantera sin yrkesroll. Tydlighet kunde ta sig uttryck på lite olika sätt och vi har delat in dessa tillvägagångssätt i fyra underrubriker som kommer presenteras nedan. Dessa underrubriker som alla är kopplade till tydlighet är: *ärlighet, hålla sitt ord, skapa förståelse* och *skapa förutsägbarhet*.

6.2.1 Ärlighet

Tydlighet genom att "lägga alla korten på bordet" redan från start beskriver behandlingspedagogen Andreas som en viktig del för att vinna ungdomarnas förtroende. Då kan de även vid senare tillfälle hänvisa tillbaka till det och påminna om vad de pratade om tidigare. Behandlingspedagogerna lyfter i intervjuerna vikten av ärlighet för att skapa en tillitsfull relation med ungdomarna, inte minst ärlighet i relation till de särskilda befogenheterna och vad dem innebär. Andreas beskriver i citatet nedan om vikten av att vara ärlig gentemot ungdomarna.

Jag har inte stått i så många problem med det, för att jag har väldigt ärlig i den frågan. Det har varit min roll de senaste åren att presentera olika befogenheter, vad innebär det? Vad betyder det? Vad kan det betyda för dig som ungdom? Vad har vi rättigheter till? Jag har inte haft svårt att skifta roll då jag alltid varit ärlig i det, och alltid varit den personen som berättar vad det innebär. (Andreas)

Andreas beskriver i citatet ovan att man genom ärlighet och tydlighet kan förbereda ungdomarna på vad som komma skall. Detta skapar förutsägbarhet i verksamheten vilken kan bygga en känsla av trygghet och lugn för ungdomarna. Andreas beskriver att en bra metod är att redan från början informera om vad som kommer hända, vilka krav som ställs, vilka regler som finns men också vilka rättigheter ungdomarna har. Det är även bra att vara ärlig genom att vara realistisk i sättet man pratar med ungdomarna, för att inte ge dem falska förhoppningar på olika saker. Samtliga behandlingspedagoger beskriver i intervjuerna att ärlighet och öppenhet både kring positiva och negativa saker är en viktig del både för att

skapa tydlighet för ungdomarna men också för att skapa förutsättningar för en god relation. Vikten av detta förstärks ytterligare av Andreas i citatet nedan.

Jag tror att för att få med ungdomar på tåget och att få en bra relation krävs det att man är ärlig från början. Jag tror att de uppskattar personal som är ärliga från början och står på sig hela vägen i olika regler under tiden och förhållningssätt för att de anser att dom är trygga och stabila vuxna. (Andreas)

Även i ovanstående citat betonar Andreas vikten av ärlighet för att "få ungdomarna med på tåget". Andreas tror inte på att undanhålla information för ungdomarna utan lägger hellre fram även obekväma uppgifter. Att veta vad som kommer hända, även om det inte är precis så som ungdomarna vill, kan skapa lugn och ha positiva effekter på alliansskapandet då personalen uppfattas som ärlig och pålitlig. Vikten av trygga och stabila vuxna lyfter Andreas som en viktig del för ungdomarna och att man som personal står på sig hela vägen. Det skapar tydlighet för ungdomarna att veta vad som kommer hända och att personalen faktiskt kommer stå kvar och finnas för dem.

6.2.2 Hålla sitt ord

Tydlighet uttrycks av behandlingspedagogerna även i form av att stå fast vid vad man sagt till en ungdom, vilket inte alltid uppskattas i stunden, men som skapar en slags trygghet hos ungdomarna i längden. Andreas berättar att de ungdomar som kommer till SiS har mycket med sig i bagaget och därför kan det ta tid att bygga upp förtroende, vilket är viktigt att behandlingspedagogerna är medvetna om. Andreas lyfter i citatet nedan just vikten av att stå fast vid sitt ord, trots att det kan vara obehagligt och obekvämt i stunden.

Men jag tycker också att många har ju ändå en historia bakom sig där dom har misslyckats på ganska många boenden innan dom kommer till oss, det är ju sista anhalt liksom. Där man har testat, en del har ju varit placerade 15 gånger innan och det har gått dåligt liksom. Och där dom säger att det här är första gången jag får ett nej, och liksom att man faktiskt står fast vid det, att man inte släpper igenom det för att dom har hotat sig igenom eller sådär. Och det skapar ju också

nån slags trygghet, alltså dom kan i efterhand ofta säga det att ”ja, men äntligen så känner jag att det är inte jag som kan bestämma alltid”, även om det i stunden kan vara extremt jobbigt. (Andreas)

Andreas beskriver hur ungdomar i efterhand kan uppskatta att de fått ett ”nej” och att det sätts gränser för dem, då de annars varit vana med att behöva bestämma allting själv. Enligt Andreas kan det för ungdomarna bli en trygghet i att få vara barn och att andra kan besluta vissa saker åt en. Vi tolkar det som att detta också bidrar till att skapa förtroende för behandlingspedagogerna, då man faktiskt står kvar och håller vid sitt ord. Behandlingspedagogen Olivia beskriver att de strategier som en ungdom kan vara van att ta till, som hot eller våld, behöver då inte användas eftersom ungdomen märker att det inte kommer fungera. Olivia menar att det som behandlingspedagog är viktigt att vara medveten om vad ungdomarna bär med sig för erfarenheter och varför de gör som det gör. Andreas beskriver hur många av dem bär på otroligt många misslyckanden i sitt liv innan de kommer till SiS och har ofta varit placerade väldigt många gånger. Att få regler och gränser kan till en början därför vara obekvämt men enligt personalen är det inte ovanligt att ungdomar hör av sig efter sin placering och säger att de ändå hade en bra tid där och att det uppskattade att få tydliga regler, även om det ibland innebar ett ”nej”. Behandlingspedagogen Johan beskriver i citatet nedan vikten av att hålla sitt ord och inte lova ungdomarna för mycket.

Ja alltså, uteslutande alla utav dom har ju, eller inte alla, men många har i alla fall varit på såna här ställen innan. Och dom har ju kanske inte den bästa tilliten till vuxenvärlden. Många av dom har ju blivit svikna från liksom att dom lämnade BB om jag får säga. [...] så dom har ju liksom ingen tillit, och så har man ju ofta hört liksom, det är ju lätt att gå i den fällan också som personal att -vi ska fixa det här för dig! Det här kommer bli bra liksom. Och så har man inte ens belägg för att man kan göra hälften av det man har sagt sen, så känner dom sig svikna direkt. (Johan)

Johan beskriver i citatet ovan hur ungdomarna som kommer till SiS bär på väldigt mycket i bagaget som påverkat dem mycket. Johan beskriver en skadad tillit till vuxenvärlden som

byggts på efter upprepade misslyckanden och brutna löften. Att bygga upp tillit hos en ungdom som saknar sådan tar tid och kräver trygga pålitliga vuxna som är beredda att finnas kvar över tid. Just att lova ungdomarna olika saker är något som flera av behandlingspedagogerna lyfter att man verkligen behöver vara försiktiga med att göra. Även om syftet är att man vill att det skall bli bra för ungdomen och det kan kännas bra för stunden att lova dem guld och gröna skogar så får det ändå motsatt effekt om det senare inte går att leva upp till det man lovat. Ungdomen blir då besviken ännu en gång, vilket bekräftar deras tidigare erfarenheter om att vuxna inte är att lita på. Det är därför enligt Johan viktigt för behandlingspedagogerna att vara försiktiga med att lova ungdomarna något de inte med säkerhet vet att de kan slutföra. Denna del av att hålla sitt ord är minst lika viktig som att stå på sig kring regler etc. för att skapa trygghet och förtroende hos ungdomarna.

6.2.3 Skapa förståelse

Att vara placerad på ett SiS ungdomshem innebär enligt behandlingspedagogerna vi intervjuat en rad begränsningar och regler som ungdomarna inte är vana vid. Mycket utav det som utgör deras identitet på utsidan tas ifrån dem när de kommer till en SiS-institution. För att verksamheten och vården skall fungera på ett bra sätt och för att ungdomarna skall acceptera de regler som gäller behöver behandlingspedagogerna få ungdomarna att förstå varför man gör olika saker. Johan beskriver i citatet nedan vikten av att tydliggöra och förklara varför man gör olika saker.

Det är ganska viktigt med tydlighet i den aspekten att pojkarna verkligen förstår varför vi gör, och varför vi tar vissa beslut, eller varför vissa saker går och vissa andra saker inte går. Sen så är det ju individuell vård, i grupp, bara det är ju ganska svårt. Vi är 7 här, men alla ska ha sin individuella behandlingsplan och det kan vara liksom, en kan få göra så, en kan få göra så och då förstår dom inte alls det. Så jag tror det är viktigt i min roll mot personalen och framförallt mot dom som bor här att man både förstår samma, alltså att båda pratar samma språk och båda förstår, så man har den tydligheten. (Johan)

Johan beskriver i citatet ovan vikten av att vara tydlig med varför man måste ta olika beslut och göra vissa saker. Eftersom det finns rutiner på att olika saker skall göras, exempelvis ta

urinprov när en ungdom varit utanför boendet eller visitera rummen om de misstänker något, är det viktigt att man motiverar och förklarar för ungdomen vad som kommer hända och varför. Utifrån intervjuerna tolkar vi det som att om ungdomarna har en förståelse för varför behandlingspedagogerna ibland behöver använda sina befogenheter, kan man undvika irritation som kan leda till incidenter. Då behandlingspedagogerna har rätt att göra saker som kan uppfattas som mycket integritetskränkande är det viktigt att detta inte görs utan anledning och utan att informera ungdomen om varför. Om ungdomarna förstår att behandlingspedagogerna är där för deras skull och för att hjälpa dem framåt kan man många gånger undvika diskussioner som kan skada relationen. Vikten av detta förstärks ytterligare av Petra i citatet nedan.

Där gäller det att vara saklig och tydligt varför vi går in på ditt rum, på grund av att dom är skälen, vi kan inte på grund av de här riskerna, vi måste göra det här liksom för att som jag förklara tidigare. Ibland brakar det loss och ofta finns det en anledning varför det brakar loss och att det finns något på rummet, eller så är de själva principen saken som ungdomen säger att ”jag vill inte ha dig i mitt rum”. Så det är två principalsaker som det ofta brukar vara. En principalsak som man ofta brukar höra från ungdomarna är att där vill jag ha mitt space och det har man också full respekt för. Samtidigt så måste man tänka rättssäkert, det är en svår balansgång. (Petra)

Petra lyfter i citatet ovan hur uppfattningarna ofta kan krocka med varandra när exempelvis behandlingspedagogerna bedömer att man behöver visitera ett rum. Då är det viktigt för behandlingspedagogerna att ha med sig i bakhuvudet att i princip allt som ungdomen är van att ha och sköta själv är hen nu fråntagen och att någon då skall visitera ens rum eller bli kroppsvisiterad kan upplevas väldigt integritetskränkande. Vid dessa tillfällen är det därför viktigt att som behandlingspedagog ligga steget före och informera och förklara på ett bra sätt så att ungdomen förstår varför det behöver ske. Petra beskriver även att behandlingspedagogerna behöver vara medvetna om att de kan behöva ge informationen flera gånger och därmed inte förvänta sig att en ungdom förstått bara för att man förklarat en gång. För behandlingspedagogernas del är det därför enligt Petra viktigt att tänka att man inte kan

vara tydlig nog gentemot ungdomarna, utan att man hellre förklarar och informerar en gång för mycket.

6.2.4 Skapa förutsägbarhet

Behandlingspedagogerna beskriver i intervjuerna hur förberedelse inför vad som skall komma för de flesta människor innebär en minskad nivå av stress. Flera av behandlingspedagogerna lyfter att det därför är otroligt viktigt för ungdomarna att behandlingspedagogerna förbereder dem, informerar och skapar en förutsägbarhet kring vad som kommer hända. Detta skapar ett lugn för de flesta människor, men inte minst för dessa ungdomar som dessutom ofta har olika typer av diagnoser. I citatet nedan beskriver Olivia hur förutsägbarhet och tydlighet är viktigt för ungdomarna.

Ja, men 6 veckor är ju ganska länge också att okej, sex veckor till ska jag vara här och så inte veta nåt sen heller vad som händer sen. Så det är mycket med det här förutsägbarhet och tydlighet, inte bara kring regler utan också kring deras förutsättningar framåt och sådär. (Olivia)

I citatet ovan lyfter Olivia en viktig del i behandlingspedagogens roll för att skapa trygghet för ungdomarna. Att inte veta vad som kommer hända och varför kan enligt behandlingspedagogerna skapa stress hos ungdomarna, som i sin tur kan leda till incidenter. De är därför enligt Olivia viktigt att ligga steget före och vara öppen och ärlig med vad som gäller och vad de har för rättigheter. Behandlingspedagogen Petra lyfte hur svår ovissheten kan vara att hantera för ungdomarna då LVU-placeringar inte är tidsbestämda. Petra jämförde det med att om någon skulle säga till dig att gå ut och springa, men inte hur långt eller hur länge, utan bara att du skulle springa tills någon annan säger till att du inte behöver springa mer. Den känslan kan man tänka sig är ganska jobbig, och hon menar att det är den känslan ungdomarna bär med sig under sin placering, eftersom det är någon annan som bestämmer när de skall få sluta "springa". Det är ett tydligt exempel på att oförutsägbarhet och ovisshet kan skapa en otrolig stress hos ungdomarna och därför bör personalen göra det dem kan för att skapa denna trygghet genom förutsägbarhet i vardagen.

Behandlingspedagogen Johan beskrev en konkret situation som ganska ofta uppstår på kvällen när ungdomarna skall gå och lägga sig. Då efterfrågar vissa av ungdomarna en lapp med namn på vilka som skall jobba dagen därpå. Johans erfarenhet var att behandlingspedagogerna ofta inte är så samarbetsvilliga kring det, utan tycker att det får dem se imorgon. För ungdomen kan detta dock vara jätteviktigt för att kunna förbereda sig inför morgondagen och komma till ro inför natten. En sådan liten sak för behandlingspedagogerna kan störa en hel natts sömn för en ungdom, inte minst för en ungdom med en diagnos som gör att hen mår bra av att veta vad som kommer hända. Denna situation är ännu ett exempel på vikten av att behandlingspedagogerna bidrar till att skapa förutsägbarhet och genom det trygghet, där små saker kan göra stor skillnad för ungdomarna.

6.3 Samtal

Behandlingspedagogerna beskrev i intervjuerna vilken hjälp de får inom organisationen för att hantera sin dubbla roll. Det som lyftes handlade i stort om vikten av att samtala och hjälpas åt inom personalgruppen samt att ledningen behöver se till att behandlingspedagogerna får det stöd och utbildning som behövs. Vi kommer här nedan att presentera fyra underteman som alla är relaterade till rubriken *samtal*, vilka är: *reflektion genom samtal*, *uppföljande samtal*, *handledning* och *utbildning*.

6.3.1 Reflektion genom samtal

Behandlingspedagogerna beskriver i intervjuerna samtal i olika former som en viktig strategi för att hantera den dubbla rollen. Behandlingspedagogerna beskriver att de hela tiden har reflekterande samtal med varandra där de diskuterar olika saker som hänt och vad som kan göras annorlunda till nästa gång. Petra beskriver hur den typen av samtal kan se ut i citatet nedan.

Så brukar vi jobba och mycket samtal med kollegor. Vad gick fel idag? Vad kan vi göra till nästa gång? Även uppföljande samtal med ungdomarna, okej de här

blev inte bra idag. Vad kan vi göra till nästa gång? Man vill veta andra saker. Så man får lägga det på en nivå, men jag tror att man växer in i det med tiden. man får ta mycket lärdom av varandra. Man kan se att det här arbetet sättet funkar bra. Min kollega är superduktig på det här, då kanske jag ska lära mig av de bitarna och jobba med sig själv. (Petra)

Petra beskriver i citatet ovan att man efter incidenter alltid har samtal för att reda ut vad som hänt samt och reflekterar kring vad som kan göras annorlunda om liknande situationer uppstår igen. Det är även viktigt att behandlingspedagogerna diskuterar på överlämningstiden om strategier och metoder för att kunna jobba åt samma håll för att ha ett gemensamt synsätt på hur de som behandlingspedagoger skall bemöta. Vi har utifrån intervjuerna förstått att samtal är en viktig del i arbetet mellan behandlingspedagogerna, men även mellan pedagog och ungdom för att samarbetet skall fungera. I samtalen ingår även mycket reflektion mellan varandra för att kunna se tillbaka på en situation som hänt tidigare för att sedan gå vidare och göra det bättre till nästa gång. Petra berättar vidare i citatet nedan om varför överlämningstiden är en viktig del i arbetet.

Det kan vara svårigheter i dessa bitar då vi alla är människor även vi som arbetar men då är det viktigt att känna av där försöker vi som arbetsgrupp, och ha den här överlämningstiden för att diskutera ungdomarna strategier, metoder, utbildningar för att vi ska jobba åt samma håll, för att vi ska jobba åt samma håll och ha ett gemensamt synsätt på hur vi bemöter våra ungdomar och hanterar våra ungdomar. (Petra)

Att man arbetar tillsammans och hjälps åt inom personalgruppen lyfter Petra i citatet ovan som en viktig del för att nå framgång. Det är viktigt att behandlingspedagogerna inom den här typen av verksamhet drar åt samma håll och har ett gemensamt mål med arbetet. Enligt Petra är det viktigt som behandlingspedagog att alltid ligga steget före för att tidigt upptäcka tecken på om en ungdom exempelvis har en sämre dag. Det är då extra viktigt med

överlämningssamtalen för att kunna diskutera detta i gruppen, så att alla är uppmärksamma och förberedda. Flera av behandlingspedagogerna berättar att de varje morgon har överlämningstid där de diskuterar alla ungdomar kort, vad de är i behov av nu, vad behandlingspedagogerna kan göra för att bemöta dessa behov och vilka strategier som kan behöva användas. Det dagliga överlämningsmötet är kort och man hinner därför inte gå in så mycket på djupet kring varje ungdom. Varannan vecka samlas därför personalgruppen och diskuterar mer ingående hur man kan hantera olika frågor och situationer på bästa möjliga sätt.

6.3.2 Uppföljande samtal

Behandlingspedagogen Petra beskriver att det efter en incident har hänt är extra viktigt med uppföljande samtal både i personalgruppen och med ungdomen. Detta för att underlätta situationen och slippa olösta konflikter och onödiga diskussioner framöver. I citatet nedan beskriver Petra en modell som används i de dagliga arbetet.

Efter incidenter har vi mycket uppföljande samtal, både i personalgruppen och med ungdomarna. Ständigt för att, en ständig observation på ungdomarna när det har hänt incidenter. Vi gör något som heter BRÖSET varje dag. Vi tittar på utifrån en bedömning på ungdomarna om de är retliga, bullriga, högljudda, fysiska, psykiska, fysiskt hotfulla och det gör man som en bedömning i skattning varje dag. Så ser man kanske att den skattningen är hög, då måste man göra åtgärd på det genom att man har uppföljande samtal med ungdomen, ”okej jag ser att denna vecka inte varit bra för dig”. (Petra)

I citatet ovan beskriver Petra hur man går till väga efter att incidenter har skett för att kunna återskapa förtroendet och relationen med ungdomen. Det är viktigt att ha en tydlig struktur mellan behandlingspedagogerna för att det ska fungera bra. Petra menar att det är viktigt att behandlingspedagogerna har koll på olika arbetssätt samt att arbeta på samma sätt efter olika incidenter. Uppföljande samtal med ungdomen är det som bedöms vara mest viktigt i det

inledande skedet. Att kunna lära sig av varandra i personalgruppen är viktigt då alla har med sig olika erfarenheter och utbildningar. **Behandlingspedagogerna beskriver hur de gör riskbedömningar tre gånger varje dag för varje ungdom, men efter incidenter används en extra observationsmetod som kallas BRÖSET.** Detta är en bedömning där man skattar risken för ungdomarna på en skala 1-5, Detta görs för att få koll på om mer åtgärder behövs eller inte och hur ungdomen bör hanteras just den dagen. Det är viktigt som behandlingspedagog att kunna bemöta samt reflektera med en ungdom om det skett en jobbigare incident innan, för att lösa detta och sedan blicka framåt. **Behandlingspedagogen Kajsa beskriver hur hon brukar prata med ungdomarna efter att något hänt, för att det skall bli bättre nästa gång.**

När dom väl är uppe i varv försöker man göra det bästa av situationen och lugna ned allting men sen efteråt när man känner att man kan prata med ungdomarna där såklart går vi in och pratar om vad som har hänt och varför det hände, och vad vi kan göra nästa gång. Det är individuellt hur personalen lägger upp det och hur mycket dom fokuserar på detta men de ska vi göra. Där försöker man väl lyfta upp allting och göra det bättre till nästa gång. (Kajsa)

I citatet ovan beskriver Kajsa om att det är individuellt hur man lägger upp arbetet efter en incident. Det viktiga är att prata med ungdomen och reflektera kring det som hänt, ställa frågor om varför det har hänt samt diskutera hur man kan lösa det bättre till nästa gång. **Händer det aldrig konflikter mellan behandlingspedagog och ungdom är det enligt behandlingspedagogen Olivia också svårt att komma åt ungdomens bekymmer, då det finns stor problematik i bagaget som anledning till varför det är placerade.** Därför är det viktigt som behandlingspedagog att påminna ungdomen vad men vill uppnå och vad de behöver arbeta med för att nå dit. **Behandlingspedagogerna beskriver hur det efter incidenter finns konkreta saker att jobba med så det är viktigt att ta vara på sådana tillfällen och se det som en chans att nå ungdomen på ett djupare plan.** Det är därför viktigt att inte undvika att ta dessa jobbiga diskussioner utan istället se det som en möjlighet att få arbeta med den faktiska problematiken. Efter att incidenter har skett följer man även upp trygghetsplanen som

skapades när ungdomen kom till SiS för att se om den följts från båda håll och om den behöver revideras på något sätt.

6.3.3Handledning

Enligt behandlingspedagogerna är det viktigt med handledning i arbetet, för att kunna få stöttning i sitt arbete och kunna ta ett kliv framåt. För att tillgodose detta finns det psykologer att prata med för att hjälpa till med vägledning, framförallt för att varje ungdom är unik och behöver olika strategier att få hjälp på. Olivia diskuterar detta vidare i citatet nedan.

Men sen har vi också, all personal är utbildade i något som heter TMO, traumamedveten omsorg. Vi har även handledning i det regelbundet av psykologerna och den tycker jag också är mycket såhär, ”hands on” när vi pratar om den specifika ungdomen och vad har han för behov och hur ska jag, vad kan jag göra för att han ska känna sig trygg och så. Och hur kan Kalle göra för att han ska känna sig trygg, alltså vi har olika saker vi kan bygga relation med och trygga honom, och det tycker jag är jättebra. (Olivia)

Olivia beskriver i citatet ovan att handledningen av psykologerna är viktigt för att hitta vägar framåt i arbetet med en ungdom. Det har alltså kommit fram till att det är viktigt som behandlingspedagog att få kontinuerlig utbildning samt handledning för att både kunna hjälpa sina kollegor och ungdomarna på bästa sätt. Behandlingspedagogerna får utbildning i TMO, vilket innebär ett förhållningssätt där utgångspunkten är att barns beteende alltid är logiskt för barnet. Olivia beskriver hur vi vuxna utifrån TMO behöver intressera oss för och möta de behov som finns bakom beteendet, istället för att fokusera på det konkreta beteendet. Att ha dessa kunskaper med sig är väldigt viktigt i mötet med barn som bär på erfarenheter av svåra händelser, inte minst de tvångsplacerade ungdomarna. Dessa kunskaper kan enligt Olivia göra att man får verktyg att hantera en situation på ett annat sätt än man annars skulle göra. Som exempel beskrev Olivia hur en ungdom som bor tillsammans med sex andra på SiS inte får sina behov tillgodosedda och hörda hela tiden. För ungdomen kan detta ta sig uttryck genom protester när de skall gå och lägga sig på kvällen, att de kastar saker i väggen, kallar

behandlingspedagogerna för nedvärderande ord etc. fast de egentligen bara vill säga - hör mig, se mig, hjälp mig! Olivia beskriver vidare att det för behandlingspedagogerna är viktigt att se behovet bakom beteendet och ha förståelse för att ungdomarna inte alltid har förmågan att uttrycka sig på något annat sätt.

6.3.4 Utbildning

Flera av behandlingspedagogerna beskriver att det finns ett program i konflikthantering för de som arbetar nära klienter och exponeras för hot och våld i sin arbetsmiljö. Programmet heter "No Power - No Lose" (NPNL) och är en av polisens bastekniker men har även implementerats inom SiS. All personal går en grundutbildning i NPNL som sedan repeteras och övas på varje år. I citatet nedan beskriver behandlingspedagogen Johan beskriver delar av programmets innehåll.

Man tränar på hur man så säkert som möjligt ska liksom bemöta olika situationer. Men mycket handlar liksom om att man har en förförståelse för ungdomars problematik, och det största handlar egentligen om att vi ska prata på ett sätt som gör att det inte uppstår konflikter. Vi ska prata på ett grönt språk och inte på ett rött språk. Ett grönt språk kan vara att vi ställer öppna frågor, vi är nyfikna, vi visar empati, vi bjuder in, ja ni förstår vad jag är ute efter. Och på det röda är det liksom att vi ska inte hota, inte moralisera, ska inte döma någon, det brukar ofta inte bli så bra då. (Johan)

Johan beskriver i citatet ovan hur utbildningen i NPNL är tänkt att vara till hjälp i situationer som kan uppstå i det dagliga arbetet. Programmet syftar till att behandlingspedagogerna skall kunna upptäcka tidiga tecken på att en situation håller på att trappas upp och övar då på tekniker att verbalt kunna trappa ner konfliktsituationer samt att kunna agera på ett säkert sätt. Programmet innefattar även fysiska tekniker som behandlingspedagogerna kan behöva använda när det redan gått så långt att de exempelvis kan behöva förflytta en ungdom fysiskt. Johan beskriver att detta skall hjälpa behandlingspedagogerna då det många gånger kan vara

jobbiga och stressiga situationer och då kan bemötandet vara helt avgörande för utfallet av situationen. Att arbeta inom SiS kan enligt Johan många gånger handla om att vara bekväm när det är lite obekvämt och att ligga på rätt anspänningsnivå. Man vill inom verksamheten arbeta proaktivt istället för reaktivt och då är den här typen av utbildningar till stor hjälp för behandlingspedagogerna. NPNL ligger därför till grund för mycket av behandlingspedagogernas förhållningssätt och ger dem verktyg och strategier för att hantera de situationer som uppstår i arbetet. Detta beskrivs av behandlingspedagogerna vara viktigt för att undvika allvarliga incidenter och för att inte skada relationen med ungdomen i onödan.

7. Analys

I detta kapitel kommer resultatet från föregående kapitel diskuteras och analyseras utifrån den teoretiska ansats vi valt, samt i relation till tidigare forskning på området. De teoretiska utgångspunkterna vi kommer använda oss av i analysen är *makt* och *kommunikations-/relationsteori*.

Enligt Dahl (1957) definition av makt handlar det om att den ena parten har makt att få den andra parten att göra något hen annars inte skulle göra. Denna makt blir aktuell att reflektera över på SiS särskilda ungdomshem där maktobalansen mellan personalen och ungdomarna är tydlig genom att personalen har befogenheter att utföra vissa handlingar mot ungdomarnas vilja. Även om mycket av arbetet skall utgå från ungdomarnas behov är det ändå personalen som sätter villkoren för verksamheten och de personalen som skall tolka ungdomarnas behov. Behandlingspedagogerna beskriver hur närvaron av de särskilda befogenheterna påverkar deras möjligheter till relationsskapande, även om de har olika strategier för att försöka hantera detta. Makt kan vara både av godo och av ondo beroende på hur om maktutövaren är medveten om och förhåller sig till sin makt (Skau, 2018). Att vara medveten om den makt man besitter, beskriver informanterna som väldigt viktigt och alla är inte helt bekväma med att inneha den. Hill (2005) beskriver att personalen ibland är rädda att vara för straffande när de gränssätter ungdomarna, utifrån den makt de besitter. En strategi som behandlingspedagogerna vi intervjuade använder sig av för att inte hamna där är *tydlighet*, genom att vara ärlig och öppen med ungdomarna om varför man behöver göra en viss åtgärd. Tydlighet uttryckte informanterna kunde innebära ärlighet, men också att personalen behöver skapa förståelse och förutsägbarhet för ungdomarna samt att hålla fast vid sitt ord och skapa trygghet genom det. Vikten av tydlighet lyfts även inom kommunikations-/relationsteorin där aspekten av tydlighet i kontakt med ungdomar betonas särskilt för att skapa förutsättningar för goda relationer samt minimera risken för missförstånd (Røkenes & Hanssen 2007). För att hantera den makt som yrkesrollen ger dem beskrev informanterna att de är tydliga och öppna med vilka befogenheter de har rätt att använda i olika lägen, vilket kan tolkas som att man genom att synliggöra makten vill försöka komma närmare ungdomarna.

Enligt Skau (2018) är det för socialarbetare viktigt att förstå den dubbla funktion yrkesrollen kan innebära i form av både makt och hjälp, vilket innebär att relationen mellan professionell och klient aldrig kan bli jämlik. Detta är något som informanterna beskrivit som väldigt

viktigt på sina arbetsplatser, att man reflekterar över sin roll och hur man hanterar den i förhållande till ungdomarna. Detta görs enligt informanterna i form av samtal, både i personalgruppen men också enskilt genom handledning. Utifrån ett maktperspektiv blir det även viktigt att se över själva organisationens förhållanden. Sandström (2008) menar att om det råder oklarheter kring regler, lagar och auktoritetsförhållanden på arbetsplatsen, så skapas ett utrymme för maktmissbruk. Organisationen inom SiS är tydligt styrt av lagar och personalen får även regelbunden utbildning för att hitta strategier att förhålla sig till i de situationer som kan uppstå, för att undvika att makten missbrukas. Utifrån kommunikations-/relationsteorin är det viktigt att vara medveten om att vi ständigt kommunicerar med vår omgivning och att det är omöjligt för oss att icke-kommunicera (Jensen & Ulleberg 2013). Därför är det viktigt att vara medveten om vad man kommunicerar genom ord, men även genom andra uttryck som tonläge och kroppsspråk. Som behandlingspedagog tränar man därför på att bemöta olika situationer på ett bra och säkert sätt. Det är även viktigt att ha en förförståelse för ungdomarnas problematik och att kunna prata på ett sådant sätt som gör att ungdomen förstår samt att det inte blir onödiga konflikter. Skau (2018) menar på att makt ofta består i själva möjligheten att kunna få sin vilja igenom, det innebär att makten inte behöver utövas eller uttryckas. Detta är något som behandlingspedagoger hela tiden tränar på för att slippa använda sin makt på ett överdrivet sätt. I intervjuerna framkommer vikten av att behandlingspedagogerna får tid att samtala med varandra. Att ha överlämningstid för att kunna diskutera med varandra om olika strategier och hur de kan bemöta olika situationer på bästa sätt. Behandlingspedagogerna ska använda ett grönt språk som innebär att ställa öppna frågor, att vara nyfiken, visa empati eller att bjuda in. Røkenes och Hanssen (2007) beskriver behovet av relationskompetens, då behandlingspedagogerna ofta ställs inför andra kommunikationskrav än vad som förekommer i den privata vardagen. Med detta ställs det krav på att de professionella ska kunna kommunicera på ett meningsfullt och bra sätt. Det är då viktigt som behandlingspedagog att ta hänsyn till ungdomens behov utan att försöka tillgodose sina egna intressen på ungdomarnas bekostnad (Røkenes & Hanssen, 2007).

Den tidigare forskningen vi använt i studien visar på en entydig bild av att relationen mellan ungdom och personal ofta är helt avgörande för att kunna bedriva god vård. Relationer får under placeringen en central roll för ungdomarna och där vilar ansvaret på de vuxna att bygga goda och sunda relationer. Skapandet av goda relationer beskrivs av Eide och Eide (2006) som avgörande för utfallet av behandlingsarbetet. Behandlingspedagogerna lyfter vid ett

flertal tillfällen just vikten av att bygga goda relationer med ungdomarna som den viktigaste kuggen för att nå positiva resultat. I alliansskapandet använder sig personalen av olika vägar att gå för att minska synligheten av makten genom att inta ett icke-dömande förhållningssätt, vara mänsklig, självmedveten och bygga förtroende hos ungdomarna. Man behöver enligt Røkenes och Hanssen (2007) vara medveten om att man i sin yrkesroll kan påverka klienten man möter både positivt och negativt och därmed blir kommunikationen och relationen avgörande för att skapa tillit och förtroende. Ett tema inom alliansskapandet som vi identifierade var *självmedvetenhet*, vilket behandlingspedagogerna beskrev som en väldigt viktig egenskap. Skau (2018) beskriver att en viss makt ofta är nödvändigt för att kunna hjälpa klienten, men att just medvetenheten kring den blir avgörande för utfallet. Självmedvetenhet lyfts inom kommunikations-/relationsteorin som en del i begreppet *relationskompetens*, vilket är viktigt för att kunna bygga, upprätta och avsluta relationer på ett professionellt sätt (Røkenes & Hanssen, 2007). Självmedvetenhet kan även handla om att kunna förstå sig själv och hur man reagerar i olika situationer vilket beskrivs av behandlingspedagogerna som en viktig egenskap.

Utifrån kommunikations-/relationsteorin kan olika typer av kommunikation lämpa sig bättre eller sämre, beroende på sammanhanget (Røkenes & Hanssen, 2007). Det handlar då om att ha känsla för individen man möter och vara mänsklig och inkännande för dennes behov. Detta beskrivs av personalen som viktigt, framförallt i ett första möte med en ungdom för att lära känna varandra och förstå vad ungdomen är i behov av. Exempelvis kan den unge behöva få informationen på ett annat sätt, och en av behandlingspedagogerna beskriver hur hen brukar ta med sig ungdomen ut och sparka boll medan de pratar för att skapa ett mer avslappnat sammanhang. Att vara mänsklig beskriver behandlingspedagogerna som en viktig egenskap för att skapa förtroende, att visa att alla kan göra fel. Pelto-piri et al. (2017) lyfter även att för att uppfattas som mänsklig är det viktigt att visa för ungdomarna att man inte är där för att vakta utan för att hjälpa. Enligt Colnerud (1999) kan relationen aldrig bli jämlik mellan ungdomar och personal utifrån att de präglas av ojämlika maktförhållanden. I alliansskapandet med ungdomarna strävar dock behandlingspedagogerna med hjälp av olika strategier efter att vara så jämlika med ungdomarna som möjligt i ett försök att osynliggöra maktobalansen parterna emellan, till skillnad från strategierna de hade kring tydlighet där man snarare ville synliggöra makten i ett försök att minska den.

8. Slutdiskussion

Studien har behandlat dubbelheten i yrkesrollen för behandlingspedagoger som arbetar med tvångsplacerade ungdomar inom SiS, och vi har undersökt vilka strategier de använder sig av för att hantera dessa svårigheter. Studiens frågeställning löd: *Hur hanterar behandlingspedagogerna i studien sitt dubbla uppdrag, som innefattar både stöd och tvångsmedel, i relation till ungdomarna?*

För att besvara vår frågeställning utfördes ett antal kvalitativa intervjuer med behandlingspedagoger inom SiS. Behandlingspedagogerna beskrev sin dubbla roll och hur de gör för att hantera den och berättelserna i de olika intervjuerna följde till stor del samma mönster. Vi identifierade utifrån dessa tre teman som blev våra huvudteman i resultatet, allians, tydlighet och samtal.

Att skapa allians med ungdomarna var något som betonades som väldigt viktigt för att kunna hantera situationer som uppstår i deras dagliga arbete. Någon av informanterna beskrev det som att om man lyckats bygga en relation med den unge har det som en slags buffert när incidenter sker, vilket kan göra det lättare både att hantera situationen i stunden men också att återskapa förtroendet igen efter incidenten. Att sträva efter att skapa allians med ungdomarna ansåg behandlingspedagogerna väldigt viktigt för att nå verksamhetens mål, men också för att kunna hantera sin egen yrkesroll i och med de befogenheter de besitter. De behandlingspedagoger vi intervjuade upplevde inte att befogenheterna behövde vara ett problem för alliansskapandet så länge man var tydlig med varför man behöver göra vissa saker. Just tydlighet var något som diskuterades mycket under intervjuerna och det blev också vårt andra huvudtema i resultatet. Behandlingspedagogerna diskuterade vikten av att vara tydlig, ärlig, och öppen mot ungdomarna med vad som gäller och vad som kommer att hända. Tydlighet innebar även att man står fast vid sitt ord och visa att man kommer stå kvar, för att på det sättet skapa trygghet för ungdomarna. Att vara tydlig med sina befogenheter och i vilka lägen de kommer behöva användas upplevde behandlingspedagogerna hjälpte för att minska avståndet mellan dem och ungdomarna. Det tredje huvudtemat vi identifierade kallar vi för samtal, och på det temat lyfts vad som görs från organisationens sida för att hjälpa personalen att kunna hantera sin yrkesroll på bästa sätt. Behandlingspedagogerna beskrev vikten av att prata och hjälpa varandra inom personalgruppen, vilket de gör genom sina dagliga

överlämningar. De beskrev även hur de får regelbunden handledning av psykologer samt utbildningar som följs upp varje år. Informanterna betonade vikten av att samtala och reflektera över situationer som hänt och hur man kan hantera om något liknande händer igen. Alla dessa strategier som framkom beskrevs både vara ett sätt att undvika onödiga diskussioner och konflikter men också som ett slags "smörjmedel" för att lättare återskapa förtroendet efter att incidenter skett.

Det ojämlika maktförhållande som råder mellan personalen med sina befogenheter och de tvångsplacerade ungdomarna kändes svårt för oss att lämna utan vidare diskussion. Vi valde därför att lyfta in makt som en teoretisk utgångspunkt i analysen för att ytterligare betona och diskutera svårigheterna i behandlingspedagogernas yrkesroll utifrån ett maktperspektiv. Som komplement till makt som teoretisk ansats valde vi kommunikations-/relationsteori, vilken vi tyckte lämpade sig bra för att diskutera behandlingspedagogernas roll och relationsskapandet utifrån de förutsättningar som råder på den här typen av institution. I analysen av hur personalen hanterar sin makt framkom hur de samtidigt som de försöker osynliggöra makten genom att närma sig ungdomarna och sträva efter att vara på samma nivå, också måste synliggöra den för ungdomarna genom att vara tydlig och öppen med vad befogenheterna innebär. Utifrån ett maktperspektiv behöver det även betonas att makt inte behöver vara något negativt, då man som professionell ofta behöver besitta en viss makt för att kunna hjälpa sin klient till förändring.

Vår studies utgår från behandlingspedagogernas syn på sitt dubbla uppdrag och vilka strategier de upplever fungerar bäst för att hantera denna. Vi tycker det hade varit intressant att göra en liknande studie som istället utgår från ungdomarnas perspektiv, för att undersöka hur dem ser på samma typ av frågor. I en sådan studie finns dock vissa etiska problem som nogga behöver övervägas på förhand, för att inte riskera att göra skada för en redan utsatt grupp i samhället. Vi tycker att det hade varit intressant och viktigt för verksamhetens och behandlingspedagogernas skull att även få höra ungdomarnas perspektiv på dessa frågor och vad dem önskar att personalen gjorde annorlunda, vilket skulle kunna vara en del i utvecklingsarbete av verksamheten framåt.

Sammanfattningsvis har vi utifrån studien fått insyn i hur svårt det kan vara att arbeta med människobehandlande yrken, inte minst när yrkesrollen innebär både behandlande och tvingande inslag. Att som professionell vara medveten om sin makt och kunna hantera denna på ett bra sätt verkar vara avgörande för att nå positiva resultat i sitt arbete. När det handlar om arbete med människor saknas ofta enkla svar på förhand för hur man skall hantera olika situationer. Inom den här typen av verksamheter är det dock viktigt att ha ett öppet förhållningssätt och vara medveten om vad dessa ungdomar bär med sig för erfarenheter i bagaget. Det handlar även om medvetenhet, självvrannsakan och att lära känna sig själv och hur man reagerar i olika situationer. Slutligen behöver den professionella ständigt reflektera över sin roll och vara närvarande, inkännande och ärlig gentemot de man möter för att skapa förutsättningar till en god relation och positiv förändring. Inte minst i arbete med dessa svikna ungdomar som är i stort behov av trygga, stabila och närvarande vuxna som är beredda att stå kvar även i turbulenta tider.

Referenser

- Basic, G. (2018). Observed successful collaboration in social work practice: coherent triads in Swedish juvenile care [Elektronisk resurs] [Observerad framgångsrik samverkan i socialt arbete. Samstämmiga triader inom svensk ungdomsvård]. *European Journal of Social Work*. (21:2, 193-206). Hämtad 2021-03-18 från: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-61019>
- Bryman, Alan (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. tredje upplagan Stockholm: Liber
- Börjesson, Mats & Alf Rehn (2009) *Makt. Begreppbart*. Malmö: Liber
- Clevesköld, Lars, Thunved, Birgit & Thunved, Anders (2019). *Samhället och de unga lagöverträdarna*. Sjätte upplagan Stockholm: Norstedts juridik
- Colnerud, G. (1999) *Etik och ungdomsvård. En empirisk studie av anställdas etiska problem inom tvångsvård av ungdomar - Slutrapport*. (Statens institutionsstyrelse SiS:1). Västervik: AB C O Ekblad & Co.
- Dahl, A. Robert (1957). The Concept of Power. *Behavioural Science*, (1957), 2:3,pp. 201-215
- Degner, Jürgen (2018) Ledarskap och aktivitet - om förutsättningar för relationsarbete på SiS särskilda ungdomshem. I: Bruhn, Anders & Källström, Åsa (red.) *Relationer i socialt arbete - i gränslandet mellan profession och person*. Stockholm: Liber
- Eide, Tom & Eide, Hilde (2006). *Kommunikation i praktiken: relationer, samspel och etik inom socialt arbete, vård och omsorg*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Engelstad, Fredrik (2006) *Vad är makt?* Stockholm: Natur & Kultur
- Hill, Teci (2005) *Allians under tvång. Behandlingssamarbete mellan elever och personal på särskilda ungdomshem*. Linköping: UniTryck
- Hörnvist, Magnus (1996) *Foucaults maktanalys*. Stockholm: Carlssons
- Jacobsen, Dag Ingvar (2012) *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Jensen, Per & Ulleberg, Inger (2013) *Mellan orden - kommunikation i praktiken*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, Dellgran och Höjer (2015). Inledning. I: Johansson, Staffan, Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (red.) *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. 1.utg. Stockholm: Natur & kultur
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Tredje [reviderade] upplagan Lund: Studentlitteratur
- Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)
- Leviner, Pernilla & Lundström, Tommy (2017) Om tvångsomhändertaganden av barn - en inledning. I: Leviner, Pernilla & Lundström, Tommy (red.): *Tvångsvård av barn och unga. Rättigheter, utmaningar och gränzoner*. Stockholm: Wolters Kluwer

- Mattila, Lasse (2012) *Att förebygga livslångt utanförskap. En handbok för vuxenvärlden runt utsatta barn och ungdomar*. Stockholm: Ungdomar AB
- Mattsson, Titti (2018) *De särskilda befogenheterna. En kritisk granskning utifrån ett barnrättsperspektiv. I: Enell, Sofia, Gruber, Sabine & A. Vogel, Maria (red.): Kontrollerade unga. Tvångspraktiker på institution*. Stockholm: Studentlitteratur
- Nilsson, Roddy (2008) *Foucault - en introduktion*. Malmö: Égalité
- Nordahl, Thomas, Sørli, Mari-Anne, Manger, Terje & Tveit, Arne (2007) *Att möta beteendeproblem bland barn och ungdomar - teoretiska och praktiska perspektiv*. Stockholm: Liber
- Pelto-Piri, V., Engström, K., Engström, I., Sanden, P., Warg, L.E., & Kjellin, L. (2017). 31 Personalens syn på etik, bemötande och säkerhet i mötet med ungdomar på institutioner. Forskningsrapport 12:2017. Hämtad 2021-03-17 från: <https://www.statinst.se/contentassets/945dd96e76ce438a8f7fc8147c52651e/nr-12-2017-hantering-av-hot-ochvald.-personalens-syn-pa-etik-bemotande-och-sakerhet-i-motet-med-ungdomar-painstitutioner.pdf>
- Prop.2004/05:123 - Stärkt rättssäkerhet och vårdinnehåll i LVM-vården m.m.
- Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) *Från stoff till studie. Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Røkenes, Odd Harald & Hanssen, Per-Halvard (2007) *Bära eller brista. Kommunikation och relationer i arbetet med människor*. Malmö: Gleerups
- Sandström, Stefan (2008) *Makten du har - att hantera makt i socialt arbete*. Stockholm: Gothia
- Severinsson, S. & Linköpings universitet. Centrum för kommunstrategiska studier, 2006. *Tålmodets praktik: en studie om socialpedagogiskt arbete med barn och unga i svårigheter*, [Norrköping]: Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet.
- Silow Kallenberg, K. (2016). Gränsland: svensk ungdomsvård mellan vård och straff. Diss. Huddinge : Södertörns högskola, 2016. Huddinge
- Statens institutionsstyrelse SiS (2021) *Vård av unga - LVU*. Hämtad 2021-03-03 från: <https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/vard-av-unga/>
- Statens institutionsstyrelse SiS (2020) *Forskning och utveckling*. Hämtad 2021-03-12 från: <https://www.stat-inst.se/forskning-och-utveckling/>
- Statens institutionsstyrelse SiS (2020) *Frågor och svar om ungdomsvården*. Hämtad 2021-03-18 från: [https://www.stat-inst.se/for-ungdomar-och-klienter/faq-ungdomsvarden/#:~:text=SiS%20s%C3%A4rskilda%20befogenheter&text=Inskr%C3%A4nkningar%20i%20r%C3%A4tten%20att%20f%C3%B6ra,%20enskildhet%20\(LVU%2C%20LSU\)](https://www.stat-inst.se/for-ungdomar-och-klienter/faq-ungdomsvarden/#:~:text=SiS%20s%C3%A4rskilda%20befogenheter&text=Inskr%C3%A4nkningar%20i%20r%C3%A4tten%20att%20f%C3%B6ra,%20enskildhet%20(LVU%2C%20LSU))
- Skau, Greta Marie (2018) *Mellan makt och hjälp. Om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. Stockholm: Liber

Trost, Jan (2014) *Att skriva uppsats med akribi*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

INFORMATIONSBREV

Hej!

Vi är två socionomstudenter som just nu läser vår näst sista termin på Göteborgs Universitet. Nu under våren håller vi på att skriva vår C-uppsats och har valt att fokusera vår studie på SiS särskilda ungdomshem och undersöka personalens strategier för relationsskapande med ungdomarna, utifrån den dubbla roll som yrkesrollen kan innebära. Vi vill undersöka hur ni i personalen arbetar för att bygga goda relationer med ungdomarna och även vad som görs efter att incidenter har skett.

Studien är kvalitativ och du får detta brev eftersom vi önskar ha med dig som informant i en semistrukturerad individuell intervju. Intervjun beräknas ta max en timma, kommer att genomföras via Zoom vi önskar få din tillåtelse att spela in den.

I vår studie följer vi Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer och dess fyra huvudkrav. Informationskravet innebär att du som informant (i form utav detta brev) blir informerad om studiens syfte och om din eventuella roll i studien. Samtyckeskravet tillgodoses genom att du som informant ger oss ditt samtycke att delta i studien. Ditt deltagande är frivilligt och du kan när som helst kan välja att avbryta din medverkan.

Konfidentialitetskravet tillgodoses i studien genom att du som informant kommer att vara anonym. Uppgifter om dig och andra du berättar om kommer i uppsatsen att återges på ett sådant sätt att personerna inte ska kunna identifieras av utomstående. Det fjärde och sista forskningsetiska kravet är nyttjandekravet, vilket vi tillgodoser genom att under arbetets gång förvara insamlad information på ett sådant sätt att den ej är åtkomlig för utomstående. Inspelning och transkribering av intervjun kommer enbart användas till vår studie och kommer raderas och förstöras så snart uppsatsen är färdig och godkänd.

Vi hoppas du är villig att dela dina kunskaper och erfarenheter med oss i en intervju!

Med vänliga hälsningar

Lina Barksten
Student

Tel: 073- 68 776 21

gusbarksl@student.gu.se

Frida Alm
Student

073- 54 171 54

gusalmfra@student.gu.se

Andreas Liljegren

Handledare

andreas.liljegren@socwork.gu.se

Bilaga 2

Intervjuguide

Informera innan intervjun om:

- Vårt fokus med undersökningen. Relationsskapande, hur hanterar man den dubbla rollen. Vad händer efter incidenter?
- Ljudupptagning (kommer förstöras) och innehållet kommer anonymiseras i uppsatsen.
- Rätten att avstå från att svara om någon fråga upplevs för privat.
- Fråga om det är ok att höra av sig efter intervjun om det dyker upp fler funderingar.

Inledning

Kan du berätta lite kort om dig själv?

Utbildningsbakgrund?

Nuvarande roll inom SiS?

Hur länge har du arbetat med det du gör nu?

Hur hamnade du där?

Forts.

Vi är intresserade av era strategier för relationsskapande med ungdomarna som är LVU-placerade. (Vissa inbyggda svårigheter genom att ni innehar särskilda befogenheter och samtidigt skall skapa goda relationer och arbeta behandlande?)

- Hur ser du på den dubbla rollen som er yrkesroll kan innebära? Hur handskas du med den?
- Hur går du tillväga för att skapa kontakt med ungdomarna? Tänk på någon ungdom där det gått extra bra, vad hände då? exempel.
- Svårigheter med att bygga goda relationer med ungdomarna?
- Viktigt att tänka på i din yrkesroll?
- Efter incidenter, vad görs då? Hur återskapa förtroende? Exempel på situationer?
- Finns särskilda arbetsmodeller? Hur ser de ut isåfall?
-
- Repetera..
- Något vi missat?
-

Kan du berätta lite om det?

Har du något konkret exempel?

Kan du berätta om en specifik situation?

Det var intressant, kan du berätta mer om det?